

МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ДЭРГЭДЭХ
ШҮҮХИЙН СУДАЛГААНЫ ТӨВ

“ГЭР БҮЛ ДЭХ ХҮЧИРХИЙЛЛИЙН ЭСРЭГ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙГ
БАТЛУУЛАХАД НӨЛӨӨЛӨХ НЬ” төслийн судалгааны ажил:

Судалгааны нэр:

МОНГОЛ УЛСЫН ХЭМЖЭЭНД ГЭР БҮЛИЙН
ХҮЧИРХИЙЛЭЛТЭЙ ХОЛБООТОЙ ГЭМТ ХЭРЭГ,
ЗӨРЧИЛ, ИРГЭНИЙ ХЭРЭГ, ГЭМТ ХЭРГИЙН
ШИНЖТЭЙ ӨРГӨДӨЛ ГӨМДЛЫН ТАЛААРХ ТООН
МЭДЭЭЛЛИЙН СУДАЛГАА

Захиалагч байгууллага:

“Монголын Хуульч
Эмэгтэйчүүдийн Холбоо” ТББ

Хугацаа:

Эхлэх:
Дуусах:

2003 оны 01 дүгээр сар
2003 оны 04 дүгээр сар

Улаанбаатар хот
2003 он

DIRC
Хөгжлийн Мэдээллийн Төв

**МОНГОЛ УЛСЫН ХЭМЖЭЭНД ГЭР БҮЛИЙН ХҮЧИРХИЙЛЭЛТЭЙ
ХОЛБООТОЙ ГЭМТ ХЭРЭГ, ЗӨРЧИЛ, ИРГЭНИЙ ХЭРЭГ,
ГЭМТ ХЭРГИЙН ШИНЖТЭЙ ӨРГӨДӨЛ ГОМДЛЫН ТАЛААРХ
ТООН МЭДЭЭЛЛИЙН СУДАЛГАА**

Агуулга
Өмнөх үг
Судалгааны хураангуй

Нэгдүгээр хэсэг:

- 1.1. Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой үйлдэгдсэн гэмт хэргийн байдал;
1.2. Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой үйлдэгдэж буй гэмт хэргийн шалтгаан нөхцөл;

Хоёрдугаар хэсэг:

- 2.1. Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой захиргааны зөрчил, хариуцлага хүлээлгэж байгаа байдал;
2.2. Захиргааны зөрчилд хүлээлгэх шийтгэлийг оновчтой сонгох, хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох шаардлага;

Гуравдугаар хэсэг:

- 3.1. Прокурор, цагдаагийн байгууллагад гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой ирсэн гэмт хэргийн шинжтэй өргөдөл, гомдлын бүртгэл, шийдвэрлэлтийн байдал;
3.2. Бүртгэл, судалгааг боловсронгуй болгох хэрэгцээ;

Дөрөвдүгээр хэсэг:

- 4.1. Гэр бүлийн хүчирхийллээс шалтгаалан гэрлэлт цуцалсан хэргийн байдал;
4.2. Хүчирхийлэгчийг тусгаарлах, тэжээн тэтгэхтэй холбогдсон хуулийн заалтын хэрэгжилт;

Дүгнэлт, зөвлөмж:

© ХЭҮТ, МХЭХ

МХЭХ нь Азийн сангийн санхүүжилтээр хэрэгжиж буй "Гэр бүл дэх хүчирхийллийн эсрэг хуулийн төслийг батлуулахад нөлөөлөх нь" төслийн хүрээнд гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой гэмт хэрэг, зөрчил, гэмт хэргийн шинжтэй өргөдөл гомдол, иргэний хэргийн төлөв байдлын талаарх тоон мэдээлэл цуглуулах, дүгнэлт хийх судалгааг Улсын Дээд шүүхийн дэргэдэх Судалгааны төвтэй хамтран хийв.

2003 он.

Нээлттэй нийгэм форум

УХЗ2689/ТББ

Хөгжлийн мэдээллийн төв

Харилцах хаяг: МХЭ Холбоо, Утас/Fax – 322212, mxh@arj.net.mn

ЭНЭ НӨМБӨГ
НЭЭЛТТЭЙ НИЙГЭМ
ФОРУМААС

ӨМНӨХ ҮГ

Янз бүрийн учир шалтгааны улмаас хүний эрхийн зөрчил нийгмийн амьдралын аль ч хүрээнд тохиолдсоор байна. Хүний эрхийг зөрчиж буй түгээмэл хэлбэрийн нэг нь гэр бүлийн хүрээн дэх хүчирхийлэл юм. Уг хүчирхийлэл нь цусан болон ураг төрлийн холбоотой хүмүүсийн хооронд үйлдэгддэг онцлогтой. Гэр бүлийн хүрээн дэх аливаа хэлбэрийн хүчирхийлэл үйлдлийн хувьд үргэлжилсэн шинжтэй, цаашид даамжирч ноцтой үр дагварт хүргэдэг, эцэст нь хүчирхийлэгч, хохирогчийн хэн аль нь амь нас, сэтгэл санаа, эрүүл мэндээрээ хохирч үлдэх нь цөөнгүй байна.

Сүүлийн жилүүдэд монгол хэлний үгсийн санд гэр бүлийн хүчирхийлэл гэсэн ойлголт бий болж, энэ нь зөвхөн доод түвшингийн хүмүүс, ядуучууд, захын хорооллын хүмүүсийн амьдралд байдаг зүйл гэх буюу эсвэл эхнэр, нөхрийн хоорондох санал зөрөлдөөнийг гэр бүлийн хүчирхийлэл гэж үзэж байсан нийгмийн сэтгэл зүйд өөрчлөлт гарч байна.

Ажилгүйдэл, архидалт, ядуурал зэрэг нь хүчирхийлэл үйлдэх нийгмийн гол шалтгаан болж байгаа бөгөөд уламжлал, шашны шинжтэй шалтгаан нь гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэх үндсэн шалтгаан болж чадахгүй байна. Харин хүчирхийлэгчтэй гэр бүлийн орчинд өссөн буюу хүчирхийлэгчтэй хамт амьдардаг хүмүүс хүчирхийлэл үйлдэгч болдог, зарим тохиолдолд хүчирхийлэгчтэй буруу тэмцсэнээр өөрөө гэмт хэрэгтэн болох зэргээр нийгмийн энэ сөрөг үзэгдлийн хор уршиг улам бүр түгшүүр төрүүлэх боллоо.

Хүчирхийллийн эсрэг үндэсний төв, МХЭ Холбооны хамтран хэрэгжүүлж буй Гэр бүл дэх хүчирхийллийн эсрэг хуулийн төслийг батлуулахад нөлөөлөх төслийн хүрээнд МХЭ Холбоо болон Дээд шүүхийн дэргэдэх Шүүхийн судалгааны төвөөс гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас үйлдэгдсэн эрүүгийн хэрэг, захиргааны зөрчил, гэрлэлт цуцлах болон гэмт хэргийн шинжтэй өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлтийн талаар судалгаа явуулав. Уг судалгааг нийгмийн амьдралд бодитойгоор оршиж буй цусан болон ураг төрлийн холбоотой хүмүүсийн хооронд үйлдэгдэж буй гэр бүлийн хүчирхийллийн асуудлыг албан ёсны эх сурвалж болох шүүхийн тогтоол, шийдвэр, шийтгэвэр, прокурор, цагдаагийн байгууллагын өргөдөл гомдлын бүртгэл, шийдвэрлэлтийн байдалд үндэслэн улсын хэмжээнд нэгдсэн удирдамжаар явуулав.

Энэхүү судалгаа нь гэр бүлийн хүчирхийлэл, түүний шийдвэрлэлтийн байдал, түүнд нөлөөлж буй хүчин зүйлүүдийг судлах, Гэр бүлийн хүчирхийллийн эсрэг хуулийн төслийг боловсруулахад практикт үндэслэсэн зохистой зохицуулалтыг тодорхойлоход чухал ач холбогдолтой юм.

Энэ судалгааны үр дүнд гэр бүлийн хүчирхийлэл нийгэмд бодитойгоор оршиж байгааг нотлох, улсын хэмжээнд ямархуу дүр зурагтай байгааг таньж мэдэх, цаашид авах арга хэмжээг төлөвлөхөд ч чухал ач холбогдолтой гэж үзэж байна.

СУДАЛГААНЫ ХУРААНГУЙ

Энэхүү судалгаа нь Монгол Улсын хэмжээнд анх удаа шүүхийн тогтоол, шийдвэр, шийтгэвэр, цагдаагийн байгууллагын өргөдөл, гомдлын бүртгэл судалгаанд үндэслэн явуулсан, бодит мэдээлэл агуулснаараа энэ чиглэлээр хийгдэж байсан өмнөх судалгаануудаас ялгагдах онцлогтой юм.

Судалгааны гол зорилго нь гэр бүлийн хүчирхийллийн талаарх бодит нөхцөл байдлыг хууль тогтоогчдод танилцуулах, бодит баримтад тулгуурлан гэр бүлийн хүчирхийллийн сөрөг үр дагаврыг олон нийтэд сурталчлах, түүнтэй тэмцэх, энэ талаар тусгай зохицуулалт бүхий хууль гаргах хэрэгцээ шаардлагыг нотлох явдал юм.

Мөн гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгдэж буй учир шалтгааныг тодруулах, энэ чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн бус байгууллагаас явуулсан судалгаа үндэслэлтэй байсныг батлах бас нэг баримт болно.

МХЭХ уг судалгааг мэргэжлийн түвшинд хийгдсэн байх шаардлагыг хангах үүднээс Дээд шүүхийн Судалгааны төвтэй хамтран хийж гүйцэтгэв.

Судалгааг албан ёсны тоон мэдээлэл цуглуулах үндсэн дээр, бодит байдлыг танин мэдэх, харьцуулан жиших, задлан шинжлэх, нэгтгэн дүгнэх аргаар явуулав.

Судалгаанд Нийслэл болон 8 дүүргийн шүүх, 21 аймгийн шүүх болон сум, сум дундын шүүхүүд, мөн прокурор, цагдаагийн байгууллага хамрагдсан болно. 2001 онд Улсын хэмжээнд шийдвэрлэсэн эрүүгийн хэргийн 9040 таслан шийдвэрлэх тогтоол, иргэний хэргийн 20348 шийдвэр, захиргааны зөрчлийн 7848 шийтгэвэр, 26002 өргөдөл гомдлын байдалд, мөн 2002 оны эрүүгийн хэргийн 8408 таслан шийдвэрлэх тогтоол, иргэний 20047 шийдвэр, захиргааны 11090 шийтгэвэр, 28613 өргөдөл гомдлын байдалд дүн шинжилгээ хийв.

Судалгаа явуулахад доорх бэрхшээл учирч байв:

1. Шүүх, прокурор, цагдаагийн байгууллагаас гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой эрүү, иргэн, захиргааны хэрэг зөрчлийн талаар мэдээллийг статистикийн мэдээнд тусад нь ангилж тусгадаггүй.

2. Хүчирхийлэл үйлдэгч болон хохирогчийн хувийн байдлын тухай мэдээлэл шүүхийн тогтоол, шийдвэр, шийтгэвэр, прокурор, цагдаагийн байгууллагын бүртгэлд тодорхой бичдэггүйгээс шалтгаалан архиваас хэрэг, материалыг авч судлах шаардлага гарсан.

3. Прокурор, цагдаагийн байгууллагын шийдвэрлэсэн гэмт хэргийн шинжтэй өргөдөл гомдлын бүртгэлд гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгч болон хохирогч хоорондоо ямар харилцаатай болох, өөрөөр хэлбэл гэр бүлийн гишүүд, эсхүл хамтран амьдрагч болох талаар мэдээллийг тодорхой тусгадаггүй байдал.

4. Улсын хэмжээний эрүү, иргэн, захиргааны хэрэг зөрчил өргөдөл гомдлын байдалд дүн шинжилгээ хийж тоон мэдээлэл цуглуулах, судалгаа хийх хугацаа богино байснаас орон нутгаас ирсэн судалгааны зарим материалыг дахин тодруулах, хэрэг материал, судалгааны зарим асуултыг нарийвчлан гаргах боломж хомс байлаа.

Гэвч судалгааны явцад цугларсан мэдээллийг үндэслэн гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой гэмт хэрэг, зөрчийг эрүүгийн болон захиргааны хариуцлагын хуулийн зүйл, хэсгээр төрөлжүүлэн улсын хэмжээнд гаргаж тодорхой дүгнэлт хийх боломжтой гэж үзэж байна.

Энэхүү судалгаа нь 4 хэсгээс бүрдэх бөгөөд судалгааны гол үзүүлэлтүүдийг дэлгэрэнгүй байдлаар үзүүлэх үүднээс жишээ, график, хүснэгт зэргийг багтаасан болно.

Судалгааны 1 дүгээр хэсэгт: Улсын хэмжээнд 2001, 2002 оны эрүүгийн таслан шийдвэрлэх, тогтоолд үндэслэсэн гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой гэмт хэргийн төлөв байдал, шалтгааны талаар тусгав.

Судалгааны 2 дугаар хэсэгт: Монгол Улсын хэмжээнд гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой гарсан захиргааны зөрчил, түүнд хүлээлгэж буй хариуцлага, хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох асуудлыг тусгав.

Судалгааны 3 дугаар хэсэгт: Монгол Улсын хэмжээнд гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой эрүүгийн шинжтэй өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлтийн байдлыг цагдаагийн болон прокурорын байгууллагын бүртгэлийг үндэслэн тодорхойлж, бүртгэлийг боловсронгуй болгох арга замын талаар дурьдав.

Судалгааны 4 дүгээр хэсэгт: Гэр бүлийн хүчирхийллээс шалтгаалж гэрлэлт цуцалж буй хэргийн байдал, хүчирхийлэгчийг тусгаарлах, түүнээс үр хүүхдээ тэжээн тэтгэхтэй холбогдсон хуулийн заалтын хэрэгжилтийн талаар тусгав.

Судалгааны төгсгөлд судалгааны үр дүн, бодит байдалд тулгуурласан дүгнэлт, зөвлөмжийг тусгасан болно.

* * *

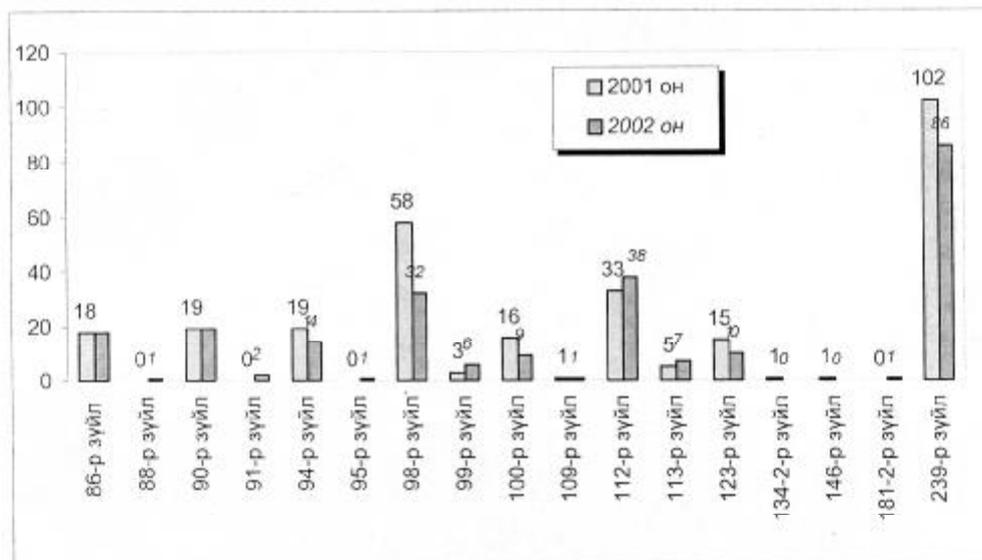
НЭГ. ГЭР БҮЛИЙН ХҮЧИРХИЙЛЭЛТЭЙ ХОЛБООТОЙ ГЭМТ ХЭРГИЙН ТООН МЭДЭЭЛЛИЙН СУДАЛГАА

1.1. ГЭР БҮЛИЙН ХҮЧИРХИЙЛЭЛТЭЙ ХОЛБООТОЙ ГЭМТ ХЭРГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДАЛ

Судалгааны тоон мэдээлэлээс үзэхэд улсын хэмжээнд 2001 онд эрүүгийн 9040 хэрэг, 2002 онд эрүүгийн 8408 хэрэг шүүхээр таслан шийдвэрлэгдсэн байх бөгөөд хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг, хүний эрх, эрх чөлөө, алдар хүндийн эсрэг гэмт хэрэг, хүүхэд, гэр бүл, нийгмийн ёс суртахууны эсрэг гэмт хэргийн дотор гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой буюу цусан болон ураг төрлийн холбоотой хүмүүс хэн нэгнийхээ эсрэг дээрхи төрлийн гэмт хэргийг үйлдэх явдал түгээмэл шинжтэй байна.

Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой үйлдэгдсэн гэмт хэргийн тоон үзүүлэлтийг улсын хэмжээнд шүүхээр хянан хэлэлцэгдэж шийдвэрлэгдсэн нийт хэргийн статистик мэдээллийн дүнтэй харьцуулахад өндөр хувь хэмжээ гарахгүй нь мэдээж.

Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой Эрүүгийн хуулийн доорхи зүйл ангиудад заагдсан гэмт хэрэг ихэвчлэн үйлдэгдсэн болохыг графикаар үзүүлбэл:

Судалгаанаас үзэхэд: Улсын хэмжээнд шүүхээр шийдвэрлэсэн амь бие эрүүл мэнд, гэр бүл, ёс суртахууны эсрэг гэмт хэрэгт гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой үйлдэгдэж шүүхээр шийдвэрлэгдсэн ийм төрлийн гэмт хэргийг харьцуулан үзэхэд:

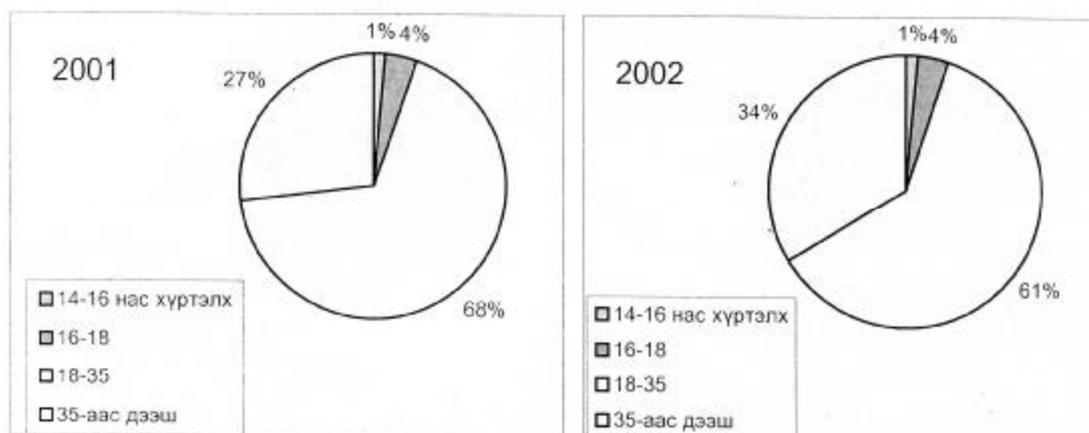
Аймгийн нэрс	86			90			94			98			99			112			123			239		
	Үүнээс			Үүнээс			Үүнээс			Үүнээс			Үүнээс			Үүнээс			Үүнээс			Үүнээс		
	Бүгд	Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой	Хувь	Бүгд	Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой	Хувь	Бүгд	Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой	Хувь	Бүгд	Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой	Хувь	Бүгд	Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой	Хувь	Бүгд	Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой	Хувь	Бүгд	Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой	Хувь	Бүгд	Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой	Хувь
2001 оны дүн	148	18	12.2	351	19	5.4	202	19	9.4	245	58	23.7	10	3	30	168	33	19.6	3242	15	0.5	1449	102	7.0
2002 оны дүн	178	17	9.6	367	19	5.2	176	13	7.4	203	29	14.3	12	5	41.7	114	38	33.3	2998	10	0.3	1272	91	7.2

Үүнээс Үзэхэд гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой хэрэгт хүчирхийлэгчээс гэр бүлийн гишүүдийнхээ хэн нэгний амь насыг хохироосон, хөнгөн гэмтэл учруулсан, дагавар болон төрсөн хүүхэд, эмэгтэй дүү төрөл садангийн хүмүүсийг хүчиндсэн, зодсон болон танхайрч эрүүл мэндэд халдсан гэмт хэргүүд 2002 онд өмнөх оныхоос төдийлөн буурахгүй байна. Харин хүчиндэх гэмт хэрэг нь улсын хэмжээгээр өссөн байна.

Энэхүү судалгааг үндэслэн гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой гэмт хэрэг үйлдсэн хүчирхийлэгчийг насны байдлаар нь авч үзвэл 2001 онд энэ төрлийн гэмт хэргийн ихэнхийг буюу 68 хувийг 18-35 насныхан, 27 хувийг 35-аас дээш насныхан үйлдсэн байх ба 4 хувь нь 14-18 насныханд хамаарч байна.

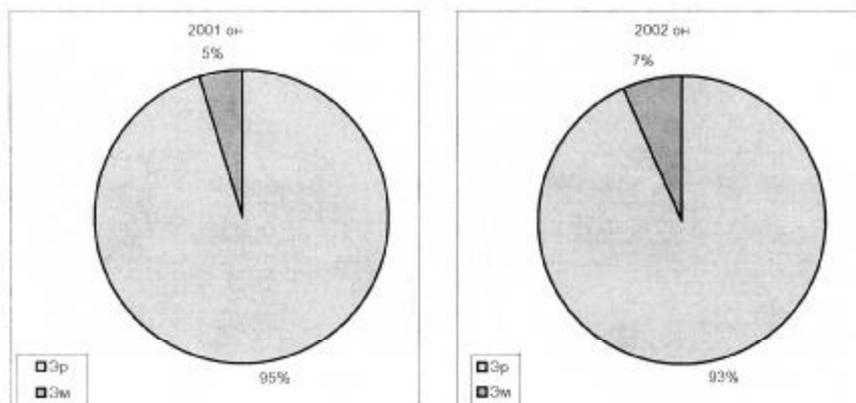
Харин 2002 онд энэ төрлийн гэмт хэрэгт шийтгүүлэгчдийн 61 хувийг 18-35 насныхан, 34 хувийг 35-аас дээш насныхан, 4 хувийг 14-18 насныхан эзэлж байна. Иймд гэр бүлийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх ажлыг залуучуудад чиглүүлэх шаардлагатай гэж үзэж байна.

Үзүүлэлт 1: Судалгаанд хамрагдсан онуудад гэр бүлийн хүчирхийллийн гэмт хэрэгт шийтгүүлэгчдийн насны байдлыг харьцуулбал.

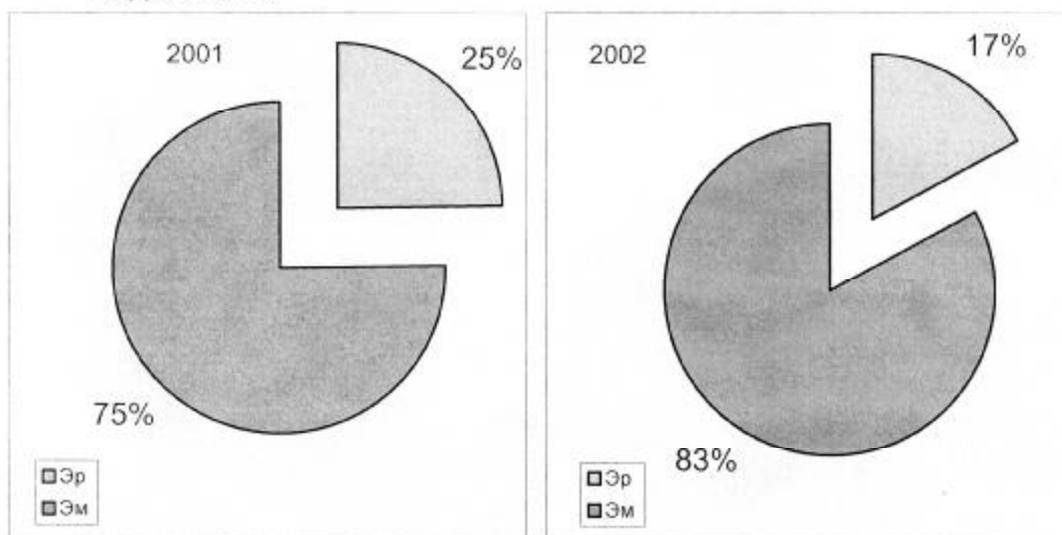
Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой гэмт хэрэгт шийтгүүлсэн хүчирхийлэгчийг хүйсээр нь ангилан үзвэл 2001 оны байдлаар гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгчийн дийлэнх олонхиос илүү буюу 95 хувь нь эрэгтэйчүүд, 5 хувь нь эмэгтэйчүүд байна.

2002 оны байдлаар 93 хувь нь эрэгтэйчүүд, 7 хувь нь эмэгтэйчүүд байсан.

Үүнээс үзэхэд гэр бүлийн хүчирхийллийн хохирогчийн ихээнх нь эмэгтэйчүүд байна.

Үзүүлэлт 2.

2002 онд өмнөх оныхоос хүчирхийлэл үйлдэгч эмэгтэйчүүдийн тоо өсөх хандлагатай байна.

Судалгаанаас үзэхэд нөхөр болон гэр бүлийн бусад гишүүдийн хүчирхийлэл, дарамтаас болж эмэгтэйчүүд амь насаа алдах, эрүүл мэндээр хохирох, сэтгэл санаа нь тогтворгүй уймраа болж хохирж байсан төдийгүй амиа хорлох үйлдэл хийж байна, түүнчлэн эмэгтэйчүүдээс хүчирхийлэгчийн амь насыг хохироох, гэмтэл учруулсан гэмт хэргүүд үйлдсэн нь гэр бүлийн хүчирхийлэлээс шалтгаалсан байна.

Жишээ 1.

Баянгол дүүргийн 5 дугаар хорооны иргэн Ч.Лхагвадорж гэгч 15 жил хамт амьдарсан эхнэр "Т"-г байнга дарамталж зоддог, хэрцгий харьцдаг байсны улмаас "Т" нь амиа хорлосон байна. "Т" нь дээд боловсролтой эмэгтэй байжээ.

/Сонгинохайрхан дүүргийн шүүхийн 2001 оны 405 тоот таслан шийдвэрлэх тогтоолоос/

Жишээ 2.

Дархан-Уул аймгийн 9 дүгээр багийн иргэн 30 настай М.Ганхүү гэгч эхнэр "Д"-гээ дагавар хүүхэдтэйг нь далимдуулан байнга хэл амаар доромжилж зоддог байжээ. "Д" -гийн дагавар 5 настай охиныг уйланхай мангар тэнэгээр нь дууддаг бөгөөд 2000 оны 11 дүгээр сард энэ байдал давтагдаж "Г", "Д" нар хэрэлдэж зодолдох үед охин "Б" уйлснаас болж "Д" бухимдсандаа өөрийн охин "Б"-г шалны модоор цохиж амь насыг нь хохироожээ.

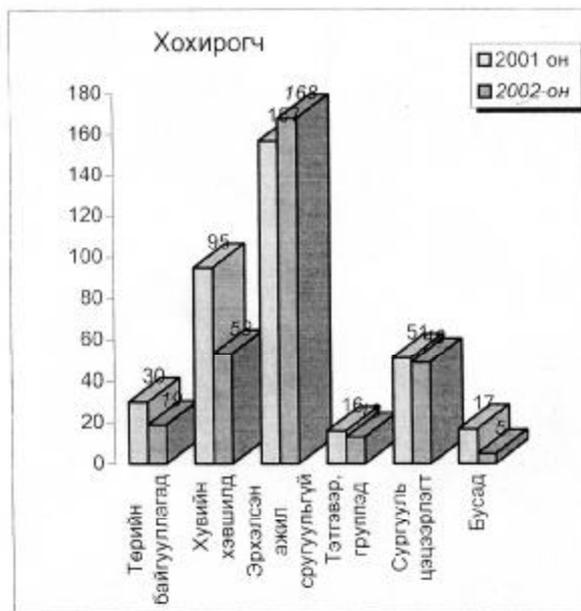
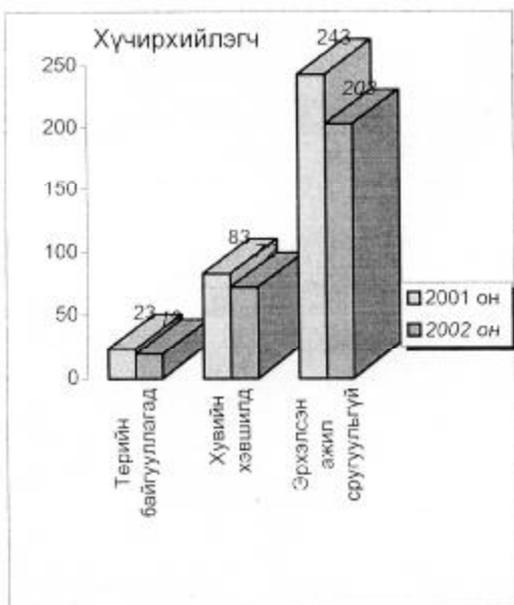
"Д" нь нөхрийн байнгын дарамт, хэрүүл маргаанаас болж барьсан тавьсанаа мэдэхгүй уймраа болсон гэжээ.

Шүүх сэтгэл мэдрэлийн шинжилгээгээр Д нь сэтгэл хөдлөлийн хувьд "архаг явцтай мэдрэлийн сульдаа" өвчтэй болсон нь тогтоогджээ.

/Дархан-Уул аймгийн шүүхийн 2001 оны 09 тоот таслан шийдвэрлэх тогтоолоос/

[Судалгаанаас үзэхэд 2001, 2002 оны байдлаар гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой гэмт хэрэгт шийтгүүлэгчдийн 6,4 хувь нь төрийн байгууллагад, 24,5 хувь нь хувийн хэвшилд, 69,1 хувь нь эрхэлсэн ажил сургуульгүй хүмүүс байна.]

Үзүүлэлт 3.

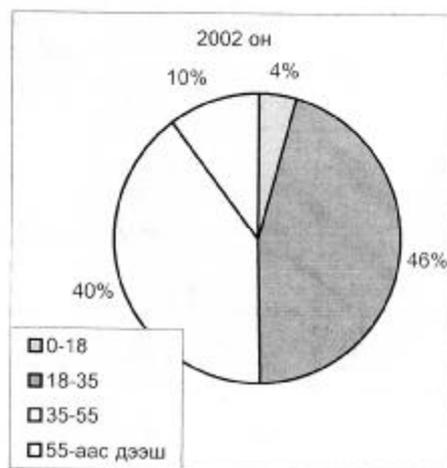
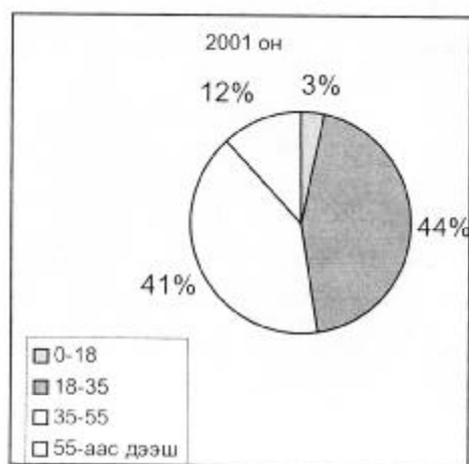

Гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгч болон хохирогч болох явдал дээд боловсролтой, төрийн байгууллагын ажилтнуудыг ч тойрдоггүй болох нь судалгаагаар нотлогдож байна.

Түүнчлэн бага насны хүүхэд тэр дундаа сургууль, цэцээрлэгийн насны хүүхдүүд гэр бүлийн хүчирхийллийн хохирогч болох нь байгаа нь анхаарал татаж байна. Иймд хүүхдийн эрх, эрх чөлөө, ашиг сонирхлыг хамгаалах чиглэлээр төрийн болон төрийн бус байгууллагууд анхаарч ажиллах шаардлагатай байна.

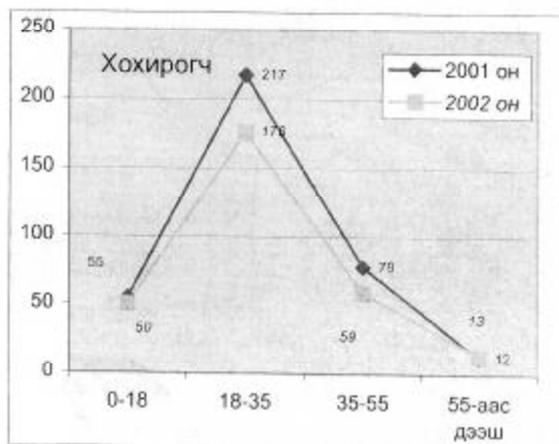
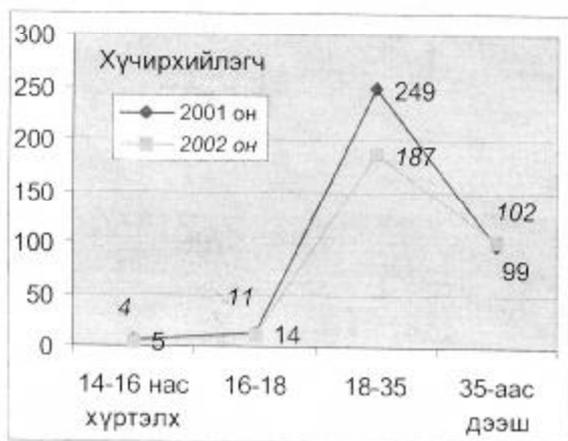
Энэхүү судалгаанд үндэслэн гэр бүлийн хүчирхийлэлийн улмаас үйлдэгдсэн гэмт хэргийн хохирогчийн тухай мэдээлэлд дүгнэлт хийж 2001 оны байдлаар хохирогчийн насны ангиллыг авч үзэхэд: 18 нас хүртэлх насных 3 хувь, 18-35 насныхан 44 хувь, 35-55 насныхан 41 хувь, 55 –аас дээш насных 12 хувийг эзэлж байна.

2002 оны байдлаар гэр бүлийн хүчирхийллийн хохирогчийн 4 хувь нь 0-18 хүртэлх насны; 46 хувь нь 18-35 насны; 40 хувь нь 35-55 насны; 10 хувь нь 55-аас дээш насны хүмүүс байна.

Судалгааны тоон мэдээллээс үзэхэд 18-35 насны хүмүүс гэр бүлийн хүчирхийлэлд өртөх явдал өсөх хандлагатай байна.

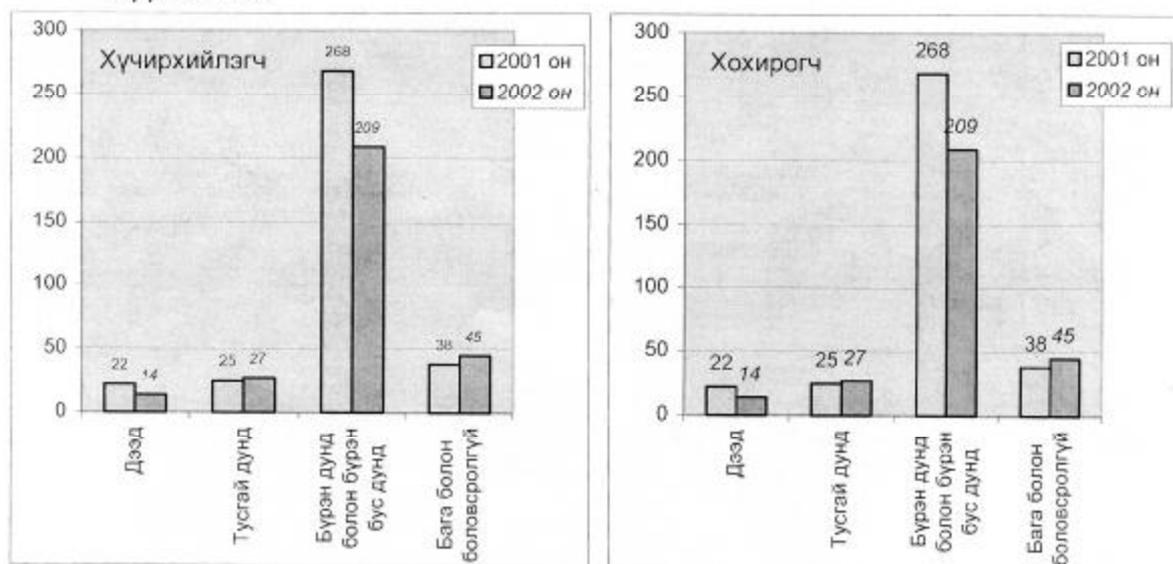
Үзүүлэлт 4.

Судалгаанаас үзэхэд хүчирхийлэл үйлдэгчийн болон хохирогчийн насны ангилалыг үзүүлбэл монгол улсын хэмжээнд хүчирхийлэл үйлдэгч, хохирогчийн дундаж нас нь 18-35 насны хооронд хэлбэлзэж байна.

Гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгч, хохирогчийн хэн аль нь 18-35 насны залуучууд, залуу гэр бүл байгааг анхаарвал зохино.

Үзүүлэлт 5.

Гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгч болон хохирогчийн боловсролын байдлыг авч үзэхэд бүрэн болон бүрэн бус дунд боловсролтой, бага болон боловсролгүй хүмүүсийн хувьд гэр бүлийн хүчирхийлэгч эсвэл хохирогч болох нь хамгийн их байна. Харин боловсрол өндөр болох тусам гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэх явдал бага байна.

Гэхдээ үйлдэх арга хэлбэр нь улам нарийн байдгаас илрэх явдал бага байж болохыг үгүйсгэхгүй.

Судалгаанаас үзэхэд гэр бүлийн хүчирхийллийн хохирогчдоос эхнэр, дагавар болон төрсөн хүүхэд, эцэг, эх, ах дүү нь хамгийн ихээр гэр бүлийн хүчирхийлэлд өртдөг болох нь харагдаж байна.

Үзүүлэлт 6.

Хохирогч, хүчирхийлэгчийн цусан болон ураг төрлийн холбооны байдал

2001	71	19.5	124	34.1	22	6.0	11	3.0	0	0	35	9.6	3	0.8	27	7.4	17	4.7	60	16.5
2002	27	8.9	118	38.7	17	5.6	17	5.6	1	0.3	4	1.3	1	0.3	38	12.5	13	4.3	42	13.8
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
	Нөхөр		Эхнэр		Хамтран амьдрагч		Салсан эхнэр		Салсан нөхөр		Төрсөн		Үрчилсэн		Дагвар		Эцэг, эх		Ах, эгч, дүү	
											Хүүхэд									

Төрсөн болон дагавар хүүхдээ хүчиндсэн гэмт хэрэг түгээмэл шинжтэй гарч байна. Энэ төрлийн гэмт хэргийн шалтгаан нь архидан согтууралттай холбоотой байдаг нь судалгаагаар тогтоогдож байна.

Жишээ 3.

Чингэлтэй дүүргийн иргэн Б. Эрдэнэчулуун гэгч согтуугаар төрсөн охин "У"-г 10 настайгаас нь эхлэн 1995 оноос 2001 он хүртэлх хугацаанд удаа дараа хүчиндэж "бэлгийн дур хүслээ ёс бусаар хангаж" байжээ. Эхнэрээ эмнэлэгт хэвтсэн үед, эсвэл эзгүй байх хугацаанд дээрхи хэргийг үйлддэг. Догшин хэрцгий зантай, архи уудаг, гэр бүлийн гишүүдээ байнга дарамталдаг байсан байжээ.

Хохирогч "У" мэдүүлэхдээ: "аав хүнд хэлж болохгүй, аав нь шоронд явах юм бол гарч ирээд гэрийг чинь бусниулж, ална гэдэг байсан" гэжээ.

Шүүх Эрүүгийн хуулийн 112-ийн 3; 113 дугаар зүйлд зааснаар 13 жилийн хорих ял оногдуулжээ.

/Нийслэлийн шүүхийн 2001 оны 4 дүгээр сарын 24-ны 42 тоот таслан шийдвэрлэх тогтоолоос/

Жишээ 4.

Баянзүрх дүүргийн 5 дугаар хорооны иргэн Г.Сундуйсүрэн гэгч нь согтуу үедээ дагавар охин "Б"-г 13 настай байхаас нь хүчиндсэн, бэлгийн замын халдварт өвчин халдаасан;

Мөн Архангай аймгийн харьяат Д.Мөнхзул гэгч согтуудаа дагавар охин "Ч"-г 14 насанд хүрээгүй байх үеэс нь хүчиндэж, бэлгийн дур хүслээ ёс бусаар хангаж байжээ.

/Нийслэлийн шүүхийн таслан шийдвэрлэх тогтоол/

Судалгаанаас үзэхэд шүүхээс гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой зарим ноцтой гэмт хэрэгт амь хохирогчийн ар гэрийн хүсэлт зэргийг харгалзан үзэж ялыг хөнгөрүүлэх байдал гарч байгаад дүгнэлт хийх шаардлагатай гэж үзэж байна.

Жишээ 5.

Хохирогч "Д"-гээс: "О" нь миний төрсөн эгч юм. Нөхөр Пүрэвжав нь зодож дарамталдаг тухай сонсож байсан. 20 жил хамт амьдарчихаад эгчийг минь ална гэдэг санаанд багтамгүй байна.

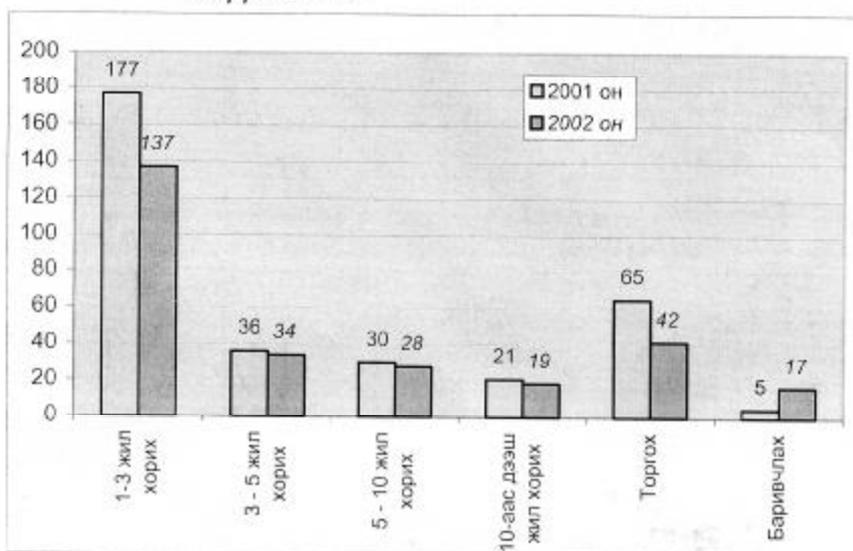
Ард үлдэж буй 4 хүүхдийг өнчрүүлмээргүй байна. Тэдний эцэгт хөнгөн ял оногдуулж өгнө үү. Эгч хаяа архи уудаг байсан, согтчихоод элдэв зан гаргадаггүй байсан" гэж мэдүүлсэн байна.

Шүүх "Шүүгдэгч "П" анх удаа гэмт хэрэг үйлдсэн, ажил хийж гэр бүлээ тэжээдэг байсан, ар гэрт нь 10-16 насны 4 хүүхэд үлдэж байгаа болон хохирогчдын хүсэлтийг харгалзан Эрүүгийн хуулийн 39-ийг журамлан 86 дугаар зүйлийн 2-ын 8-д зааснаар 15 жилийн хорих ял" оногдуулжээ.

/Нийслэлийн шүүхийн 2002 оны 4 дүгээр сарын 30-ны өдрийн 45 тоот таслан шийдвэрлэх тогтоолоос/

Хүчирхийлэл үйлдэгчид оногдуулж буй ялын байдлыг судалж үзэхэд гэмт хэрэг гарсан байдал, зүйлчлэл зэргээс шууд хамаарах тул 1-3 жил хорих ял оногдуулах нь хамгийн түгээмэл байна. Жич: Цаазаар авах ялын судалгааны дүнг хассан болно.

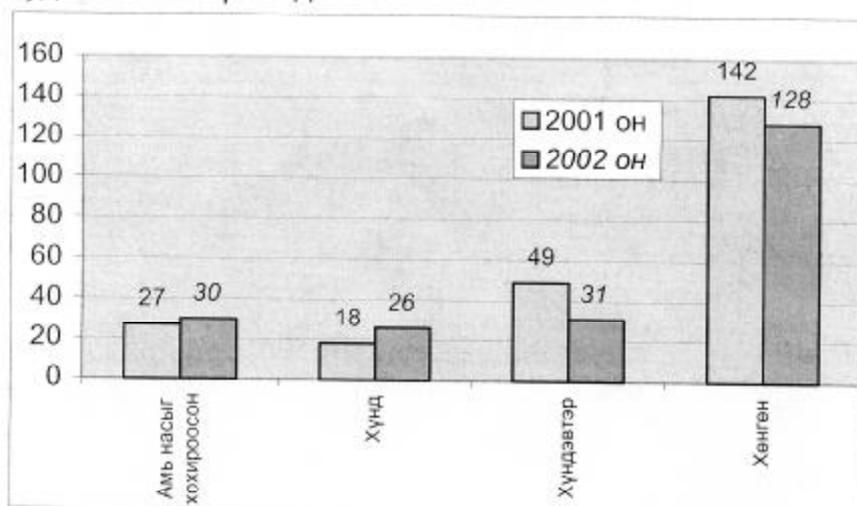
Үзүүлэлт 7.

Судалгаанаас үзэхэд гэр бүл дэх хүчирхийллийн улмаас хөнгөн гэмтэл учруулах явдал төдийлөн буурахгүй байна. Мөн гэмт хэргийн улмаас эд хөрөнгийн болон сэтгэл санааны хохирлыг арилгахад хуулийн заалт байгаа ч хохирлыг нөхөн төлүүлэх явдал хангалтгүй байна. Энэ нь хэрэг маргааныг нэг гэр бүлийн, хүмүүсийн хооронд буюу ах дүүсийн хооронд үйлдэгддэгээс шалтгаалан хохирогч хохирол нөхөн төлүүлэхээс татгалзах байдалтай холбоотой байж болох юм.

Үзүүлэлт 8.

Судалгаанаас үзэхэд

байна.

1.2 ГЭР БҮЛИЙН ХҮЧИРХИЙЛЭЛТЭЙ ХОЛБООТОЙ ҮЙЛДЭГДЭЖ БУЙ ГЭМТ ХЭРГИЙН ШАЛТГААН, НӨХЦӨЛ

Судалгаанаас үзэхэд, гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой гэмт хэрэг үйлдэгдэж буйн гол шалтгаан нь:

Ажилгүйдэл:

- ◆ Ажил, хөдөлмөр эрхэлж чадахгүй байгаагаас шалтгаалж гэр бүлийн гишүүдээ тэжээж чадахгүй болох, гэр бүлд эзлэх байр суурь нь буурах, гэр орон, үр хүүхдийнхээ наад захын хэрэгцээг хангаж чадах орлого олох боломжгүйгээс бухимдан, гутарч, гэр бүлийн гишүүдийн дунд зохисгүй харилцааг бий болгох, бие биедээ гомдох, зэргээр гэр бүлийн гишүүдийн харилцаанд өөрчлөлт гардаг бөгөөд энэ нь зохисгүй байдал гардаг нь эцэстээ гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгдэх шалтгаан болж байна.

Архидан согтуурах явдал:

Гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгдэх гол шалтгааны нэг нь архидан согтуурах явдал бөгөөд гэр бүлийн гишүүдийнхээ амь насыг хохироосон, гэмтэл учруулсан, үр хүүхдээ хүчиндсэн гэх мэт ноцтой хэргүүд нь ихэвчлэн согтуугаар үйлдэгдсэн нь судалгаагаар тогтоогдож байна.

- ◆ Гэр бүл, цусан болон ураг төрлийн холбоотой хүмүүсийн хоорондын үзэл бодол, зан харьцаа, боловсрол мэргэжил, нийгэмд эзэлж буй байр суурийн зөрөөтэй байдал ч нөлөөлж байна.
- ◆ Гэр бүлийн хүмүүсийн хооронд үүссэн аливаа зөрчлийг зөвхөн хүчирхийллийн хэлбэрээр шийдвэрлэх гэсэн зан төлөвийн доголдолтой байдал
- ◆ Гэр бүлийн гишүүд бие биеэ хайрлах хүндлэх үзлээр хүмүүжиж чадаагүй, гэр бүлийн хүчирхийлэл бүхий орчинд өссөн байдал
- ◆ Гэр бүлийн хүрээн дэх ам ажлын зөрөө, гэр бүл ёс суртахууны ариун бус байдал, үр хүүхэд, хань ижилдээ хандах доромжилсон тохуурхсан байдал нь хүний хүмүүжилд сөргөөр нөлөөлж гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэхэд хүргэдэг болох нь судалгаагаар тогтоогдож байна.

Дүгнэлт, зөвлөмж

Шүүхээр шийдвэрлэгдсэн нийт хэргийн дотор гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотойгоор үйлдэгдсэн хэргийн эзлэх хувь төдийлөн их биш байгаа ч хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг ноцтой хэргийн дотор гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой үйлдэгдэж буй хэргийн эзлэх хувь өндөр байгаа бөгөөд есөх хандлага ажиглагдаж байна.

- ◆ Гэмт хэрэгтэй тэмцэх ажлын нэг хэсгийг гэр бүлийн хүрээнд үйлдэгдэж буй гэмт хэрэгт чиглүүлэх, төсвөөс хөрөнгө хуваарилах, урьдчилан сэргийлэх ажлыг тэргүүн зэрэгт тавих.

- ◆ Энэ чиглэлээр ТББ, нийгмийн халамжийн ажилтны үүргийг өндөржүүлэх, ТББ-ууд хохирогчийн эрх ашгийг хамгаалах чиглэлээр шүүхэд төлөөлөх бүрэн эрхийг хуулиар олгох.
- ◆ Гэр бүлийн хүчирхийлэлийн эсрэг бүх нийтийн боловсролыг хөгжүүлэх.
- ◆ Ажилгүйдлийг бууруулах, ажлын байр нэмэгдүүлэх чиглэлээр төрийн зүгээс арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх.
- ◆ Эрх зүйн болон сэтгэл зүйн зөвлөгөөг өргөжүүлэх гэр бүлийн хүчирхийлэлийн хохирогчид үнэ төлбөргүй зөвлөгөө өгөх.
- ◆ Ял шийтгэлийн бодлогыг оновчтой хэрэгжүүлэх.
- ◆ Эдийн бус хохиролыг арилгуулах эрх зүйн механизмыг боловсронгуй болгох.
- ◆ Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой үйлдэгдсэн гэмт хэргийн шийдвэрлэлтийн байдалд тогтмол судалгаа хийж, сургалт зохион байгуулах.
- ◆ Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх урьдчилан сэргийлэх ажил нь хууль, хяналтын төдийгүй боловсрол, эрүүл мэнд, нийгмийн халамжийн зэрэг олон салбарыг хамарсан далайцтай үйл ажиллагаа явуулахыг шаардаж буй тул тэдгээрийн энэ чиглэлээр явуулах үйл ажиллагаа болон эрх үүргийг тодорхой болгосон эрх зүйн зохицуулалт бий болгох.
- ◆ Архидан согтуурах явдалтай тэмцэх ажилд гэр бүлийн хүрээг хамруулах.
- ◆ Гэр бүлийн хүчирхийлэлийн гэмт хэрэг үйлдэж болзошгүй этгээдийн талаарх Цагдаагийн байгууллагын бүртгэл судалгааг сайжруулах, тэдэнд хяналт тавих, засч хүмүүжүүлэх чиглэлээр ажиллах.

2.1. ГЭР БҮЛИЙН ХҮЧИРХИЙЛЭЛТЭЙ ХОЛБООТОЙ ЗАХИРГААНЫ ЗӨРЧИЛ, ШИЙТГЭЛ ХҮЛЭЭЛГЭЖ БАЙГАА БАЙДАЛ

Судалгаанаас үзэхэд шүүхээс 2001 онд 7848, 2002 онд 11090 захиргааны зөрчил үйлдсэн этгээдэд захиргааны хариуцлагын тухай хуулиар шийтгэл оногдуулжээ.

Үүнээс гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой зөрчил 2001 онд 1687, 2002 онд 2372 байгаа бөгөөд зөвхөн шүүхээс гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой захиргааны хариуцлага хүлээлгэсэн зөрчлийн тоо 2002 онд өмнөх оныхоос 29 хувь буюу 682-оор нэмэгдсэн байна.

Энэхүү судалгаанд Цагдаагийн байгууллагаас гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой захиргааны зөрчил болон торгуулийн шийтгэл оногдуулсан тоо баримт хамрагдаагүй болно.

2001 онд шүүх гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой захиргааны зөрчилтэй холбогдсон этгээдийн 85,5 хувьд баривчлах, 14,5 хувьд нь торгуулийн шийтгэл, 2002 онд 92,4 хувьд нь баривчлах, 7,6 хувьд нь торгуулийн шийтгэл тус тус

оногдуулжээ. 2001 онд гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй хобоотой гарсан зөрчлийн 4,0 хувь нь давтан үйлдэгдсэн зөрчлүүд байжээ.

Судалгаанд хамрагдсан онуудад гарсан дээрх зөрчлийн 99 хувийг эрэгтэйчүүд үйлдсэн байна.

Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой захиргааны зөрчил үйлдэгч болон хохирогчийн боловсролын байдлыг харьцуулахад:

Үзүүлэлт 9.

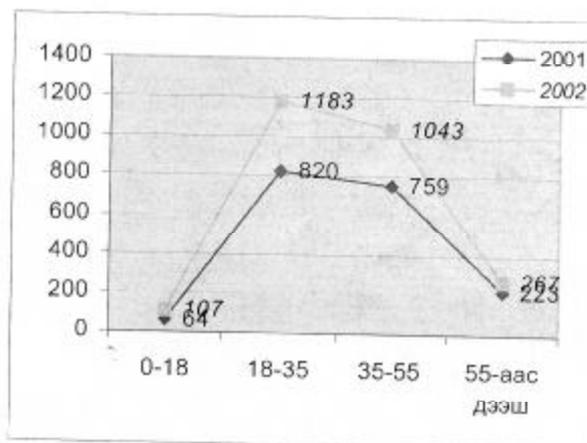
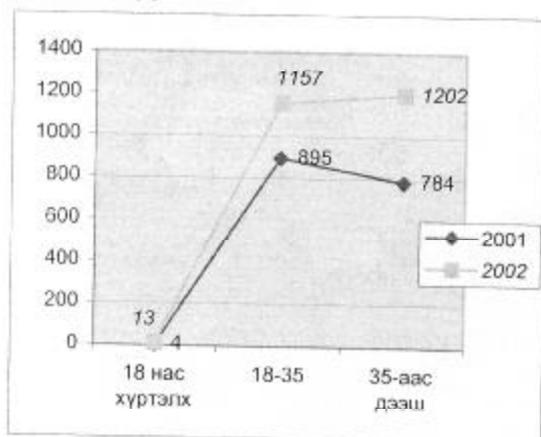
2001	149	8.8	135	8	1226	72.7	176	10.4
2002	195	8.2	144	6.1	1818	76.6	215	9.1
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
	Дээд		Тусгай дунд		Бүрэн ба бүрэн бус дунд		Бага болон боловсролгүй	

2001	247	13.2	216	11.6	1211	64.9	191	10.2
2002	330	12.7	217	8.3	1770	68.1	283	10.9
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
	Дээд		Тусгай дунд		Бүрэн ба бүрэн бус дунд		Бага болон боловсролгүй	

Боловсролын түвшин бага болох тусам гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой захиргааны зөрчил үйлдэгч болон ийм зөрчлийн хохирогч болох явдалых байгаа нь судалгаанаас харагдаж байна.

Судалгааны дүнг үндэслэн гэр бүлийн хүчирхийллийн зөрчил үйлдэгч болон хохирогчийн насны байдлын тоон үзүүлэлтийг харьцуулахад дараах үзүүлэлт харагдаж байна.

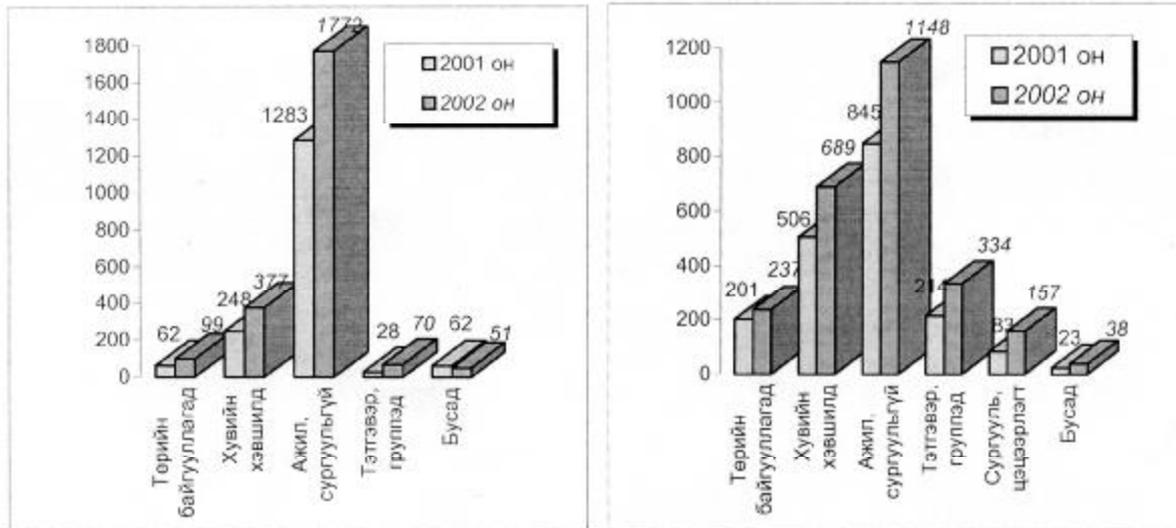
Үзүүлэлт 10.

Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой захиргааны зөрчлийн 50,5 хувийг 18-35 насныхан, 48,9 хувийг 35-аас дээш насны хүмүүс үйлдэж байгаа нь судалгаагаар тогтоогдож байна. Насанд хүрэгчдйн танхай зохисгүй зан авир, архидан согтуурдаг байдал нь хүүхдийн хүмүүжилд сөрөг нөлөөлснөөс тэнэмэл буюу гудамжны нэртэй орон гэрээсээ дайжсан хүүхдүүд бий болсон ба ийм хүүхдүүдийн тоо буурахгүй байгаагийн гол шалтгаан нь насанд хүрэгчдийн хүчирхийлэлтэй холбоотой гэж үзэж байна.

Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой захиргааны зөрчил үйлдэгч болон хохирогчийн ажил эрхлэлтийн байдлыг харьцуулж үзэхэд

Үзүүлэлт 11.

Судалгааны дүнгээс үзэхэд гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой захиргааны зөрчил үйлдэгчийн 10,7 хувийг төрийн байгууллагад ажиллагсад, 75,3 хувийг ажил, сургуульгүй хүмүүс үйлдэж байна. Ажил сургуульгүй чөлөөт цаг ихтэй хүмүүс чөлөөт цагаа өнгөрөөхийн тулд архи уух нь их байдаг болох нь хуулийн байгууллагын статистик мэдээгээр ч тогтоогддог тул төрийн зүгээс ажлын байр нэмэгдүүлэх, ажлаар хангах талаар зохистой арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх нь гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой хэрэг, зөрчлийг бууруулахад нөлөөлнө гэж үзэж байна.

Судалгаанаас үзэхэд гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой захиргааны зөрчлийн хохирогч хүчирхийлэл үйлдэгчтэй цусан болон ураг төрлийн ямар хамааралтай болохыг үзүүлбэл:

Үзүүлэлт 12.

2001	26	1.5	1040	61.7	58	3.4	69	4.1	0	0	97	5.8	0	0.0	20	1.2	275	16	272	16.1
2002	30	1.3	1460	61.6	55	2.3	76	3.2	3	0.1	134	5.6	0	0.0	15	0.6	352	15	467	19.7
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
	Нөхөр		Эхнэр		Хамтран амьдрагч		Салсан эхнэр		Салсан нөхөр		Төрсөн		Үрчилсэн		Дагвар		Эцэг, эх		Ах, эгч, дүү	
	Хүүхэд																			

Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой захиргааны зөрчилд өртөгч хохирогчийн 13,9-14,6 % нь хүчирхийлэл үйлдэгчийн эцэг эх, 14,6-17,9% нь хүчирхийлэл үйлдэгчийн төрсөн ах эгч дүү байгаа нь гэр бүлийн хүчирхийлэлд өртөгч нь гэр бүлийн гишүүдийн хэн ч байж болох бөгөөд энэ нь гэр бүлийн хүчирхийллийн аюултай шинжийг давхар харуулж байна.

Жишээ 6.

Өндөр настан Д-гээс: хүү Б.Баярсайхан байнга архи ууж, агсам тавьж, хэлэх хэлэхгүй үгээр доромжилж босохгүй болтол чинь зодно, үхэж байвал таарна гэдэг. Энэ хүн бидний амь насанд хохирол учруулж магадгүй байна. Энэ хүнд арга хэмжээ авахаас гадна архины эмчилгээнд олон жилээр явуулна уу гэсэн өргөдөл гаргажээ.

/БЗД-ийн шүүхийн 2001.11.22-ны өдрийн 603 тоот шийтгэвэрээс/

Зөвлөмж:

Дээрхи байдлуудаас үзэхэд гэр бүлийн харилцааны өвөрмөц, онцлогт тохирсон, гэр бүлийн хүрээнд гарч буй нийгмийн сөрөг үзэгдлүүдийг таслан зогсоож, урьдчилан сэргийлэх нөлөө үзүүлж чадах. Гэр бүлийн хүчирхийлэлийн хуулийг батлан гаргах зайлшгүй шаардлага урган гарч байна.

2.2. ГЭР БҮЛИЙН ХҮЧИРХИЙЛЭЛТЭЙ ХОЛБООТОЙ ЗАХИРГААНЫ ЗӨРЧИЛД ХҮЛЭЭЛГЭХ ШИЙТГЭЛИЙГ ОНОВЧТОЙ СОНГОХ ЧИГЛЭЛЭЭР ХУУЛЬ ТОГТООМЖИЙГ БОЛОВСРОНГУЙ БОЛГОХ ШААРДЛАГА

Судалгааны тоон мэдээллээс үзэхэд гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгчдэд оногдуулсан захиргааны шийтгэлийн төрөлд баривчлах арга хэмжээг нилээд хэрэглэж байгаа бөгөөд энэ нь шүүхээс оногдуулсан шийтгэлээс ихэнх хувийг эзэлж байна. Харин торгуулийн шийтгэлийг гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгчид хэрэглэх нь зохимжтой бус шийтгэлийн хэлбэр гэж үзэж байна:

Торгох шийтгэл нь:

- Хүчирхийлэл үйлдэгчийг засч хүмүүжүүлэх, гэр бүлийн хүчирхийллийн зөрчлийг давтан үйлдэхээс урьдчилан сэргийлэх төдийлөн үр дүнтэй арга хэрэгсэл болж чадахгүй байна.
- Ихэнх тохиолдолд хүчирхийлэгчийн занал хорслыг улам даамжруулахад хүргэдэг.
- Эхнэр, нөхрийн эдийн засаг, санхүүгийн тооцоо тусдаа байдаггүй монголчуудын амьдралын хэв маягаас шалтгаалж хохирогч болон түүний үр хүүхдүүд буюу ар гэр нь эдийн засгийн давхар дарамтанд орж байна.
- Баривчлах, торгох шийтгэлийн аль аль нь гэр бүлийн хүчирхийлэлийн онцлог шинжид тэр бүр тохирсон, үр дүнтэй арга хэмжээ болж чадахгүй байх тул хүчирхийлэгчийг тусгаарлах /тусдаа амьдрахыг даалгах/ зохицуулалттай хослуулж хэрэглэвэл урьдчилан сэргийлэх ач холбогдол нь нэмэгдэх боломжтой.

Судалгаанаас үзэхэд: Хүчирхийлэгч гэр бүлийн гишүүдээ хэл амаар доромжлох, сэтгэл санааны дарамтад оруулах зэргээр сэтгэл санааны хүчирхийлэл үйлдсэн тохиолдолд тэд эрх ашгаа хамгаалуулахаар хуулийн байгууллагад хандсан тохиолдол бараг байхгүй байгаа бөгөөд иймэрхүү зөрчилд захиргааны шийтгэл хүлээсэн тохиолдол их биш байна.

Энэ нь бие мах бодид ямар нэгэн /хүнд, хөнгөн гэх мэт/ гэмтэл учирсан эсвэл гэр орныхоо эд хөрөнгийг эвдэлж гэмтээсэн гэх мэтээр бодит хохирол учирсан болон сэтгэл санааны хүчирхийлэл байнга үйлдэж байдгийг нотолсон гэрчийн мэдүүлэг зайлшгүй шаарддаг хуулийн тогтолцоотой холбоотой байж болох юм.

Гэхдээ цусан болон ураг төрлийн холбоотой хүмүүсийн хооронд үйлдэгддэг хүчирхийллийн асуудалд хандах цагдаагийн ажилтнуудын хандлага нааштай байдалд өөрчлөгдөх шинжтэй байгаа тухай орон нутгаас ирүүлсэн тайланд тусгагдсан байна.

Зөвлөмж:

- Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой захиргааны зөрчилд оногдуулах шийтгэлийн зохистой хувилбаруудыг хуульчлан тогтоох, тэдгээрээс оновчтой сонголт хийх үр чадвар эзэмшүүлэх талаар хуулийн байгууллагын ажилтнуудад сургалт явуулах;
- Торгох шийтгэл оногдуулсан тохиолдолд хүчирхийлэгчийг албадан хөдөлмөрлүүлэх, түүний хөлснөөс торгуулийн мөнгийг төлүүлдэг эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгох;
- Давтан болон удаа дараа гэр бүлийн хүчирхийллийн зөрчил гаргасан этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагыг хүндрүүлэх, заавал эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэж байхаар холбогдох хуульд өөрчлөлт оруулах, мөн баривчлах хугацааг уртасгах зохицуулалтыг Захиргааны хариуцлагын тухай хуульд тусгах;
- Гэр бүлийн хөдөлмөрийн чадваргүй гишүүд болон үр хүүхдүүдээ тэжээн тэтгэх үүргээс чөлөөлөхгүй болгох, албадан хөдөлмөрлүүлж тэжээн тэтгэх үүргийг нь биелүүлэх;
- Хүчирхийлэл үйлдэгчийн зан үйлд нөлөөлөх сургалтад албадан хамруулж байх асуудлыг хуульчлах нь гэр бүлийн хүчирхийлэл давтан үйлдэгдэхээс урьдчилан сэргийлэх үр дүнтэй аргын нэг болно гэж үзэж байна.
- Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх чиглэлээр ТББ, нийгмийн ажилтнуудын гүйцэтгэх үүргийг өндөржүүлэх, эрх олгох, төрөөс тэдэнд санхүүгийн хувьд дэмжлэг үзүүлэх.
- Хүний эрхийн боловсрол, суурь хүмүүжил ухамсрыг дээшлүүлэхэд чиглэсэн албан ба албан бус боловсролын тогтолцоог боловсронгуй болгон хөгжүүлэх.

3.1 ПРОКУРОР, ЦАГДААГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ГЭР БҮЛИЙН ХҮЧИРХИЙЛЭЛТЭЙ ХОЛБООТОЙ ГЭМТ ХЭРЭГ, ЗӨРЧЛИЙН ШИНЖТЭЙ ӨРГӨДӨЛ ГОМДЛЫН БҮРТГЭЛ, ШИЙДВЭРЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ

Прокурор, цагдаагийн байгууллагад гэмт хэргийн шинжтэй өргөдөл гомдол 2001 онд 26002, ирснээс 13414 нь 2002 онд 28613 ирснээс 13030 нь захиргааны зөрчилд тооцогдож захиргааны шийтгэл хүлээсэн болох нь судалгаанаас харагдаж байна. Харин 2001 онд эрүүгийн хэрэг үүсгэхээс татгалзсан 11593 өргөдөл материалаас гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой өргөдөл гомдол 1904, 2002 онд 1925 байгаа нь бага үзүүлэлт биш байна. Мөн 2001 онд цагдаагийн байгууллагын хэрэгсэхгүй болгосон хэргээс 249 нь, 2002 онд 223 нь гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой хэрэг байсан нь судалгаагаар тогтоогдож байна.

Судалгаанаас үзэхэд Дорнод аймаг, Улаанбаатар хотод гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой өргөдөл гомдол бусад аймаг хотуудаас харьцангуй их байгаа байдал харагдаж байна.

Гэр бүлийн хүчирхийллээс болж гэрлэлт цуцлагдаж байгаа хэрэг харьцангуй өндөр хувьтай байдаг Архангай, Булган, Дархан-Уул, Төв, Сэлэнгэ зэрэг аймгуудаас гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой цагдаа, прокурорын байгууллагад гаргасан өргөдөл, гомдлын мэдээлэл ирээгүй, зарим нь бүр байхгүй гэсэн мэдээ ирүүлснээс үзэхэд үнэмшил багатай байгаа бөгөөд энэхүү судалгаанд энэ төрлийн өргөдөл гомдол бүрэн хамрагдаагүй гэж үзэх үндэслэлтэй байна. Харин хүчирхийлэгч, хохирогч нэг гэрт хамт аж төрдгөөс шалтгаалан тэд богино хугацааны дотор эвлэрэх, буулт хийх явдал их байдгаас хуулийн байгууллагад гаргасан гомдлоосоо татгалзах, хуулийн байгууллагын дуудлагад ирэхгүй орхих явдал гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой хэрэг зөрчил шийдвэрлэгдэхгүй удаашрах, хэрэгсэхгүй болгогдох гол шалтгаан болж байна.

3.2. ГЭМТ ХЭРГИЙН ШИНЖТЭЙ ӨРГӨДӨЛ, ГОМДЛЫН ШИЙДВЭРЛЭЛТИЙН ТАЛААРХИ ПРОКУРОР, ЦАГДААГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН БҮРТГЭЛИЙГ БОЛОВСРОНГУЙ БОЛГОХ ШААРДЛАГА

Прокурор, цагдаагийн байгууллагын өргөдөл, гомдлын бүртгэлийн асуулт дэлгэрэнгүй биш хүчирхийлэгч, хохирогчийн тухай мэдээлэл нь судалгааны асуулгыг бүрэн хариулах хэмжээнд байгаагүй нь судалгаа явуулахад хүндрэл учруулж байлаа.

Дээрх бүртгэлд "бусдыг доромжилсон", "гэр орондоо зохисгүй байдал гаргасан", "жиггээр танхайрсан" гэх мэтээр зөрчлийн талаар хэтэрхий товчхон тэмдэглэснээс шалтгаалж гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой өргөдөл, гомдлын байдлын тухай тоон мэдээллийн судалгаа бүрэн хэмжээгээр гарсан гэж үзэхэд учир дутагдалтай байна.

Мөн давтан зөрчлийн талаарх судалгааг улсын хэмжээнд бүрэн хэмжээгээр гаргах боломжгүй байгаа нь дээрх бүртгэлийн боловсронгуй бус байдлаас шалтгаалсан гэж үзэж байна.

2002 оны 9 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс дагаж мөрдсөн Эрүүгийн хуульд жиггээр танхайрсан хэрэгт захиргааны арга хэмжээ авагдсны дараа дахин тийм зөрчил гаргасан бол ял оногдуулдаг байсан өмнөх хуулийн зохицуулалт байхгүй

болсон тул гэр бүлийн хүчирхийллийн зөрчил давтан гаргасан хүчирхийлэгчид эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэх боломжгүй болж байна.

Гэр бүлийн хүрээнд хүчирхийлэгч хохирогчид гэмтэл учруулахгүйгээр зодох, чимхэх нэр хоч өгөх, биеийн хэлбэр зан байдлаар нь далимдуулж доромжлох явдал түгээмэл байдаг бөгөөд энэ талаар хохирогч гомдол гаргахгүй байх, хүчирхийлэгч хариуцлага хүлээхгүй өнгөрдөг нь гэр бүлийн хүчирхийлэл нуугдмал хэлбэрээр гардаг байдалтай холбоотой болох юм.

Гэр бүл нийгмийн анхдагч нэгж, нийгмийн орчин бөгөөд тэр орчинд архидан согтуурсан, хардалтаас үүдсэн танхайн сэдэлттэй хүчирхийлэл үйлдэгддэг тул 1987 оны Эрүүгийн хуулийн 239 дүгээр зүйлийн 1 дэх заалт хүчирхийлэгчийг засаж хүмүүжүүлэх, хүчирхийлэл давтан үйлдэгдэхээс урьдчилан сэргийлэх шинж чанартай зохицуулалт байсныг дурьдаж байна.

Зөвлөмж:

1. Гэмт хэргийн шинжтэй өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлтийн талаархи Прокурор, цагдаагийн байгууллагын бүртгэлийн асуултыг дэлгэрэнгүй болгох замаар гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой зөрчлийн тухай мэдээллийг цагдаагийн статистикийн мэдээнд тусгайлан тусгах;

2. Захиргааны хариуцлагын талаархи мэдээллийн нэгдсэн сан бүрдүүлэх замаар нэг этгээд энэ төрлийн зөрчлийг давтан гаргасан тохиолдлыг шалган тогтоож түүнд нөлөөлөх захиргааны шийтгэлийг оновчтой хэрэглэх боломжийг бүрдүүлэх;

3. Хүчирхийлэгчид тавих хяналтыг сайжруулах, гэр бүлийн хүчирхийлэл давтан үйлдэхээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах шаардлагыг хангах үүднээс мэдээллийн сан бүрдүүлэн албан ажлын хэрэгцээнд ашиглах.

ДӨРӨВ. МОНГОЛ УЛСЫН ХЭМЖЭЭНД ГЭР БҮЛИЙН ХҮЧИРХИЙЛЭЛТЭЙ ХОЛБООТОЙ ИРГЭНИЙ ХЭРГИЙН СУДАЛГАА

4.1. Гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас гэрлэлт цуцалсан хэргийн байдал

Монгол Улсын хэмжээнд нийт шүүхүүд эрх зүйн харилцааны бүх төрлөөр 2001 онд 20348, 2002 онд 20047 иргэний хэрэг тус тус шийдвэрлэсний дотор 2001 онд гэрлэлт цуцалсан иргэний хэргийн 54,3 хувь нь, 2002 онд 58,8 хувь нь гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас гэрлэлтээ цуцлуулжээ. Энэ шалтгааны улмаас гэрлэлт цуцлуулах явдал 2002 онд өмнөх оныхоос 4,5 хувиар өсчээ.

Гэр бүлийн хүчирхийлэл нь гэрлэлт цуцлах үндсэн шалтгаан болж байгаа бөгөөд өсөх хандлагатай байгаа нь энэхүү судалгаагаар тогтоогдож байна.

Судалгаанаас харахад дээрх онуудад Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Хөвсгөл аймаг, Улаанбаатар хотод гэрлэлт цуцлалт болон гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас гэр бүлээ цуцлуулсан байдал хамгийн их байна. Энэ нь хүн амын төвлөрөл, ажил эрхлэлтийн байдалтай холбоотой байна.

Гэрлэлт цуцлалт их байгаа аймгуудад ч гэрлэлтээ цуцлуулах гол шалтгаан нь гэр бүлийн хүчирхийлэл болох нь судалгаанаас харагдаж байна. 1

Судалгаанаас үзэхэд: Олон жил хамт амьдарсан, нас тогтсон гэрлэгчдээс гэр бүлийн хүчирхийллээс шалтгаалан гэрлэлт цуцлуулах хүсэлт гаргах явдал энэ төрлийн нэхэмжлэлийн 50 орчим хувийг эзэлдэг боловч хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад нэхэмжлэлээсээ татгалзах, эвлэрэх хүсэлт гаргах явдал их байна.

Шалтгаан нь:

- эдийн засгийн хараат байдал;
- алдаагаа ухамсарлаж засна гэсэн амлалт;
- гэмшсэн байдал;
- үр хүүхдийнхээ эрх ашгийг харгалзан үзсэнээс;
- нэр хүндээ бодож ичиж зовсноос;
- насны хувьд гэрлэлт цуцлуулах нь зохимжгүй гэж үздэгээс;
- ах дүү, найз нөхдийн ятгалга зэрэгтэй холбоотой байна.

Гэр бүл цуцлалт хамгийн их байгаа аймгууд:

Үзүүлэлт 13.

№	Аймаг	Хүчирхийллээс гэрлэлт цуцлалсан хувь		Гэр бүлийн хүчирхийллээс болж гэрлэлтээ цуцлуулсан тохиолдолд тэтгэлэг тогтоогдоогүй хувь	
		2001 он	2002 он	2001 он	2002 он
1.	Дархан-Уул	87,0	96,9	27,8	26,5
2.	Сэлэнгэ	45,3	39,4	-	-
3.	Хөвсгөл	79,8	84,1	15,7	14,7
4.	Улаанбаатар хот	44,3	53,6	42,6	41,8

Гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас гэрлэлтээ цуцлуулж буй тохиолдолд хүчирхийлэгч эхнэр, нөхрөөс хүүхдийн тэтгэлэг авахгүй гэх хүсэлтийг гаргаж байгаа шалтгааныг судалж үзэхэд:

- хүчирхийлэгчээс аль болох хол байх, хүчирхийлэл үргэлжлэхээс болгоомжилсон байдал давамгайлах байдалтай байна.

Судалгаанаас үзэхэд: Гэрлэлт цуцлалт болон гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас гэрлэлт цуцлуулж байгаа байдал Говьсүмбэр, Дундговь, Завхан, Сүхбаатар, Хэнтий аймгуудад хамгийн бага бөгөөд энэ нь:

- нэхэмжлэлийн бүрдүүлбэрээ хангаж чадаагүйгээс;
- хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад эвлэрсэн;
- гэрлэлт цуцлуулах нэхэмжлэлээсээ татгалзсан;

- гэр бүлийн хүчирхийлэл нуугдмал хэлбэрээр үйлдэгддэг тул гэрлэлт цуцлуулах болсон үндэслэлээ нотолж нэхэмжлэл гаргаж чадахгүй байгаагаас;
- хууль эрхийн мэдлэг хангалтгүй;
- төв суурин газраас алслагдсан газар оршин суудгаас нэхэмжлэл гаргаж чаддаггүй
- хохирогч эмэгтэй өөрөө ажилгүй, цалин орлогогүй, эсхүл цөөн тооны малтай, өөрөө амьдралаа авч явах эдийн засгийн бодит боломжгүй байдал зэрэг нь хүчирхийлэгч нөхрийн дарамтанд удаан хугацаагаар хамт амьдрах шалтгаан болж байгаа бөгөөд энэ нь гэрлэлт цуцлуулахаас татгалзах, эвлэрсэн дүр үзүүлэх үндэслэл болж байна.
- гэрлэлт цуцлагдаж буй хэргийн цаана нуугдмал гэмт хэрэг дарагдаж үлддэгийг ч үгүйсгэх аргагүй байна. Эрүүл мэнд, сэтгэл санаагаар хичнээн хохирсон ч гэрлэлтээ цуцлуулж буй эхнэр "олон жил хамт амьдарсан, хүүхдийн минь эцэг" гэх мэтээр хүчирхийлэгч нөхөртөө эелдгээр хандаж, эрүүгийн хариуцлагаас хаацайлж гомдол мэдүүлдэггүй орхидог байдал ч ажиглагдаж байна.

Жишээ 7.

Иргэн "Д" гэрлэлт цуцлуулах өргөдөлдөө: Бид 19 жил сайхан амьдарч байсан, нөхөр Чинзориг сүүлийн 3 жил ажилгүй, архи ууж, агсам тавьж халуун хоолоор цацаж биед гүн шарх тогтсон, зодож нүүрэнд засрашгүй гэмтэл учруулсан, ... хэрэгтэн болгохоос өмнө гэрлэлт цуцалж өгнө үү гэжээ.

/Хавтаст хэргээс/

4.2. ХҮЧИРХИЙЛЭГЧИЙГ ТУСГААРЛАХ, ТЭЖЭЭН ТЭТГЭХТЭЙ ХОЛБОГДСОН ХУУЛИЙН ЗААЛТЫН ХЭРЭГЖИЛТ

Судалгаанаас үзэхэд гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас гэрлэлт цуцлахаар гаргасан нэхэмжлэлийг хянан шийдвэрлэхдээ Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 129 дүгээр зүйлийн 129.1.3-т заасан "гэрлэгчийг тусдаа амьдрахыг даалгах" гэсэн тусгаарлах заалтыг шүүх бараг хэрэглээгүй байна.

Улсын хэмжээнд 2001 онд 14, 2002 онд 9 хүчирхийлэгчийг тусдаа амьдрахыг даалгаж, тусгаарлах шийдвэрийг гаргасан нь гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой гэрлэлт цуцалсан хэргийн 2001 оны байдлаар 0,15 хувь, 2002 оны байдлаар 0,1 хувийг тус тус эзэлж байна. Энэ нь гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас гэрлэлт цуцалж буй хэргийн тоо өсөх хандлагатай байхад гэр бүлийн хүчирхийлэл давтан үйлдэгдэхээс урьдчилан сэргийлэх ач холбогдол бүхий хуулийн дээрх заалтыг практикт бараг хэрэгжүүлэхгүй байна гэсэн дүгнэлтэд хүргэж байна.

- Судалгаанд хамрагдсан хугацаанд байнга архидан согтуурч, үр хүүхдээ хүнд нөхцөлд байлгадаг ердөө 4 этгээдийн эцэг, эх байх эрхийг хассан байгаа нь насанд хүрээгүй хүмүүсийн эрх ашгийг хамгаалах, түүнийг төлөөлж шүүхэд хандах эрх олгогдсон субъект төдийлөн байдаггүйтэй холбоотой байна.

Шүүхийн шийдвэрээр хүүхдийн тэтгэлэг тогтоохгүй байгаа үндсэн шалтгаан нь энэ асуудлыг хүүхдээ асрамжиндаа авсан этгээдийн хүсэлтийг үндэслэж шийдвэрлэдэгтэй холбоотой байна.

Гэрлэлт цуцалсан хэргийн тоон мэдээллээс харахад шүүхийн шийдвэрээр тэтгэлэг тогтоогдоогүй хүүхэд 2001 онд 420, 2002 онд 445 байна. Энэ нь:

1. Гэрлэлт шүүхээр цуцлагдсан ч салсан нөхрийн зүгээс хүчирхийлэл, дарамт үргэлжилж байдагтай холбоотой.
2. Хүчирхийлэгчтэй дахин харьцах сонирхолгүй, хүүхдүүдээ хүчирхийлэгчээс бүрмөсөн тусгаарлах гэсэн эрмэлзлэлтэй холбоотой.
3. Хүүхдийн хүмүүжилд цаашид муугаар нөлөөлөх талтай гэж үзсэнээс.
4. Хүчирхийлэгч тодорхой ажил хөдөлмөр эрхэлдэггүйтэй холбоотой.
5. Хүчирхийлэгч архи хэтрүүлэн хэрэглэдэг байдал.
6. Хүчирхийлэгч хүүхдээ тэжээн тэтгэх үүргээс зайлсхийлдэг зэрэг шалтгаантай байна.

Зөвлөмж:

- Шүүх хүүхдийг асрамжиндаа авсан этгээдийн тэтгэлэг авах эсэх хүсэлтийг харгалзахгүйгээр тэтгэлэг заавал тогтоож, хүчирхийлэгчийг хүүхдээ тэжээн тэтгэх үүргээс чөлөөлөхгүй байх хэм хэмжээг хуульчлан тогтоох,
- тэтгэлэгийг тооцож ирээдүйд нөхөн төлүүлж авч болдог механизмыг бий болгох,
- хүчирхийлэгчтэй хамт амьдрах хугацаанд учирсан сэтгэл санааны хохирлыг тооцож төлүүлэх зэргээр материаллаг хариуцлага хүлээлгэдэг байх зэрэг асуудлыг хуульчлах нь гэр бүлийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх үр дүнтэй арга болж болох юм.
- Гэрлэлт цуцлахаар шийдвэрлэсэн хэргийн дотор хүчирхийллийн улмаас гэрлэлт цуцалсан тухай тоон үзүүлэлт аймгуудад янз бүр байгаа нь зохигчид эвлэрснээс, нэхэмжлэлийн бүрдүүлбэрийн шаардлага хангаагүйгээс хүлээн авахаас татгалзсан зэрэг үндсэн шалтгаан хамааралтай байж болоход дүгнэлт хийх гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж буй төрийн бус байгууллагуудын үйл ажиллагааг төрөөс дэмжих, хүчирхийлэлд өртсөн хохирогчийн эрх ашгийг хамгаалж шүүхэд мэдүүлэх эрхийг хуулиар олгох.

- Гэрлэлт цуцлагдсан хэрэг материалаас судалж үзэхэд эхнэрээ зодох, айлган сүрдүүлэх, доромжлох, заналхийлэх, хоосон хардлага зэрэг биеийн болон сэтгэл санааны хүчирхийллийн хэлбэр зонхилж байгаа бөгөөд энэ нь олон жил үргэлжилснээс эцэстээ цөхөрч гэр бүлээ цуцлуулах үндсэн шалтгаан болж байгаад дүгнэлт хийж, хүчирхийллийн хэлбэрүүдийг гэр бүлийн хүчирхийлэлийн эсрэг хуулийн төсөлд тодорхой томъёолж тусгах. Гэр бүлийн хүчирхийлэлийн зөрчлийг даамжруулахгүйгээр таслан зогсооход чиглэсэн үйл ажиллагааг дэмжих.

ДҮГНЭЛТ, ЗӨВЛӨМЖ

Хүний эрхийн зөрчлийн түгээмэл хэлбэр болох гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх талаар манай төрийн бус байгууллагууд гадаадын байгууллагуудын санхүүгийн дэмжлэгтэйгээр судалгаа явуулж, Монголын нийгэмд ч настайчууд болон хүүхэд, эмэгтэйчүүд гэр бүлийн хүчирхийлэлд өртөгч гол субъект болохыг тогтоосон нь нийгмийн сэтгэл зүйг энэхүү асуудал руу хандуулахад чухал алхам болсон. Түүнчлэн гэр бүлийн хүчирхийлэл эмэгтэйчүүдийн хүний эрхийн зөрчлийн хэлбэр болохыг олон нийтэд толилуулахад ч үр дүнтэй арга хэмжээ болсон юм.

Гэр бүлийн хүчирхийлэлийн асуудлыг шийдвэрлэхэд төрийн зүгээс дорвитой алхам хийгээгүй ч хорогдох байрны асуудлыг шийдвэрлэхэд нааштай ханджээ.

Гэр бүлийн хүрээнд үйлдэгдэж буй цусан болон ураг төрлийн холбоотой хүмүүс хэн нэгнийхээ амь насыг хохироосон хүнд, хөнгөн гэмтэл учруулсан, дагавар болон төрсөн үр хүүхдээ хүчиндсэн гэх мэт гэмт хэрэгт Эрүүгийн хуулийн тодорхой зүйл, хэсэгт зааснаар ял шийтгэл оногдуулдаг.

Энэхүү судалгаагаар улсын хэмжээнд шүүхийн таслан шийдвэрлэсэн нийт эрүүгийн хэргийн дотор гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотойгоор үйлдэгдсэн хэргийн эзлэх хувь харьцангуй бага байгаа боловч хүн амь, хүнд, хүндэвтэр, хөнгөн гэмтэл учруулсан, хүчиндсэн, танхайрсан зэрэг гэмт хэргийн дотор гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотойгоор үйлдсэн хэргийн эзлэх хувь өндөр байна. Энэ нь гэр бүлийн хүчирхийлэл ноцтой хэлбэрт шилжиж, уг хүчирхийллийн улмаас хүний амь нас, эрүүл мэнд, бэлгийн эрх чөлөөнд ноцтой хор хохирол учирсан үед нь л хэрэг үүсгэн шалгаж шийдвэрлэдэг хандлагыг харуулж байна.

Хуулийн байгууллагын зүгээс хүчирхийллийн явцад хохирогчид ноцтой гэмтэл учраагүй, бусдын анхаарлыг татахааргүй байвал аль болох хөнгөн шийтгэл хүлээлгэх буюу гэр бүлийн хүмүүсийн хоорондох асуудал гэж үзэж эвлэрүүлэх тактик баримтладаг нь хохирогчоос гэр бүлийн хүчирхийллийн зөрчлийг хуулийн байгууллагад мэдүүлэх, гомдол гаргах асуудалд саад тотгор учруулж байж болох юм. Нөгөө талаар гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгч, хохирогч нар нэг дор хамт амьдардаг байдлаас шалтгаалан эвлэрэх, гомдлоосоо татгалзах явдал түгээмэл байдагтай холбоотой байна. Гэр бүлийн хүчирхийллийн хохирогч өөрт учирсан эдийн болон эдийн бус хохирлыг бүрэн хэмжээгээр гаргуулж авч чадахгүй байгаа бөгөөд энэ нь тэдний хамтын тооцоотой байдаг Монгол ахуйтай холбоотой байна.

Гэр бүлийн хүчирхийлэгчид шийтгэл оногдуулсан тогтоол болон гэрлэлт цуцалсан шийдвэрт хохирогч хүчирхийлэгчид удаа дараа зодуулж байсан, гэмтэж байсан тухай тайлбар мэдүүлэг түгээмэл байгаагаас үзэхэд гэр бүлийн хүрээнд

үйлдсэн, гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой нуугдмал гэмт хэрэг, зөрчил нилээд хэмжээгээр байдаг болохыг харуулж байна.

Нуугдмал гэмт хэрэг гэдэг нь криминологийн шинжлэх ухааны үүднээс авч үзвэл – хуулийн байгууллагад бүртгэгдээгүй мэдээлэгдээгүй орхигдсон хэргийг хэлдэг.

Иймд гэр бүлийн хүчирхийллийн хохирогчийн эрхийг хамгаалах асуудлыг эн тэргүүнд тавих, энэ чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн бус байгууллага болон боловсрол, эрүүл мэндийн байгууллага, нийгмийн ажилтны эрх үүргийг хуулиар оновчтой зохицуулах шаардлагатай байна. Түүнчлэн гэр бүлийн хүчирхийллийн хуульд тодорхой заагтайгаар тусгах шаардлагатай байна.

2002 онд “Монголын Хүний эрхийг хангах” төслийн хүрээнд “Зохистой хөгжлийн жендер төв”, Хүчирхийллийн эсрэг үндэсний төв, Монголын Ахмадын холбооноос хамтран хийсэн “Настны эсрэг дарамт хүчирхийллийн байдал” судалгаа, болон Хүний эрх, хөгжил төв, Хүчирхийллийн эсрэг Үндэсний төв, ЭЯГБХУТКХХ Үндэсний төвөөс хамтран явуулсан “Монгол Улс дахь эмэгтэйчүүдийн эсрэг хүчирхийлэл ба хууль эрх “зүйн орчин” судалгааны баримтаас үзэхэд ч гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгч болон хохирогч нь хүйсийн хувьд эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн аль аль нь байгаа бөгөөд хохирогчийн ихэнх нь эмэгтэйчүүд, хүүхдүүд, өндөр настангууд байжээ.

Гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэхээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр эрүүгийн ял, захиргааны шийтгэлээс өөр төрлийн үр дүнтэй зохицуулалт бий болгох, тухайлбал; хүчирхийлэгчийн зан байдлыг засах, албадан сургалтанд хамруулах, сэтгэлзүйн зөвлөлгөө өгөх, зайлшгүй тохиолдолд тусдаа амьдрахыг даалгаж тусгаарлах, түүнтэй холбоотой хугацааг тогтоох гэх мэт зохицуулалт шаардлагатайг энэхүү судалгааны дүн харуулж байна.

Гэр бүлийн хүрээнд хүний эрхийг зөрчиж байгаа бодит үйлдлүүдтэй эвлэрч чимээгүй байх уу, эсхүл түүнтэй тэмцэх урьдчилан сэргийлэх ач холбогдол бүхий эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгох уу? гэдгийн аль нь хүнд ээлтэй вэ? гэдэг талаар төрийн эрх бүхий субъектуудын анхаарлыг хандуулахад нөлөөллийн үйл ажиллагаа чухал юм.

Иймд зохицуулах үүрэг бүхий институци бий болгох шаардлагатай төдийгүй Монголын онцлогт тохирсон Гэр бүлийн хүчирхийллийн хууль гаргах хэрэгцээ амьдралаас урган гарч байна.

Гэр бүлийн хүчирхийлэгчийн хохирогч ихэнх тохиолдолд тэсэхийн аргагүй байдалд хүрч байж шүүх, цагдаагийн байгууллагад гомдол гаргадгаас гэр бүлийн хүчирхийлэл даамжрах, нотолгооны хувьд гэмт хэрэг, зөрчил гарсан эсэхийг тогтоох боломжгүй болох, цаг хугацаа алдах, хүчирхийлэгч ямар ч хариуцлага хүлээхгүй өнгөрөх гол нөхцөл болж байна.

- Гэр бүлийн хүчирхийллийн тухай хуулийн төслийг оловсруулж хууль өргөн барих эрх бүхий субъектэд хандах
- Гэр бүлийн хүчирхийллийн асуудлаарх сургалтыг хүний эрхийн хандлагад тулгуурлан зохион байгуулах

- Гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгчийг тусгаарлах, түүний зан байдлыг засах албадан сургалтад хамруулах хохирогчийг хамгаалах ажиллагааг хуульчлах.
- Хохирогчид зориулсан хууль, эрх зүй, сэтгэл зүйн зөвлөгөө өгөх төв, орогнох байрыг олшруулах
- Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх үйл ажиллагааны чиглэлээр Засгийн газрын тодорхой үүргийг төрийн бус байгууллагаар гүйцэтгүүлж, санхүүжүүлэх, гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх үйл ажиллагаанд зарцуулах хөрөнгийг улсын төсөвт тусгах.
- Гэр бүлийн хүчирхийллийн хохирогчийн эрхийг хамгаалах үүднээс тэднийг төлөөлөх, шүүхэд мэдүүлэх эрхийг төрийн бус байгууллага, нийгмийн ажилтан зэрэгт олгох асуудлыг хуульчлах.
- Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх, хохирогчийн эрхийг хамгаалах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж буй төрийн бус байгууллагууд, нийгмийн ажилтны үүрэг, роль, бүрэн эрхийн асуудлыг хуульчлах.
- Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой гэмт хэргийн хохирогч нь ихэвчлэн насанд хүрээгүй хүүхэд, эмэгтэйчүүд байдаг бөгөөд тэд байнга тогтвортой үргэлжилдэг хүчирхийллийн хохирогч байдаг онцлогийг анхаарч төрөөс эрх зүйн туслалцааг үнэ төлбөргүй үзүүлэх чиглэлийг баримтлах.
- Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой үйлдэгдэж буй зарим төрлийн гэмт хэрэг тухайлбал, ураг төрлийн хүчинтэй холбоотой харилцааг зохицуулж буй хуулийн заалтыг боловсронгуй болгох.
- Гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгч этгээдийг тусдаа амьдрах, тусгаарлах харилцааг хохирогч гомдол гаргасан эсэхийг харгалзахгүйгээр сонирхогч этгээдийн хүсэлтээр ч авч хэлэлцдэг журмыг бий болгох.
- Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой гэмт хэрэг, зөрчил үйлдэгчдэд оногдуулах шийтгэлийн хэлбэрийг зөв сонгож хэрэглэхийн учир холбогдлын талаар хуулийн ажилтнуудад сургалт явуулах.
- Гэр бүлийн хүрээнд гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой нуугдмал гэмт хэргийг илрүүлэх талаар цагдаагийн ажилтнуудын эрхийг өргөтгөх.

... зэрэг эдийн засаг, хууль эрх зүйн арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай болсон гэж үзэж байна.

ИР БҮЛ ДЭХ ХҮЧИРХИЙЛЛИЙН УЛМААС ҮЙЛДЭГДСЭН ГЭМТ ХЭРГИЙН ТАЛААР

Үргэлжлэл 1

Ирөгчийн тухай мэдээлэл										Хохирогч, хүчирхийлэл үйлдэгчтэй ямар холбоотой болох										Үйлдсэ							
Боловсрол		Эрхэлсэн ажил								Бусад	Нөхөр	Эмнэр	Хамтран амьдрал	Сайсан эмнэр	Салсан нөхөр	Хүүхэд		Эцэг	Эх	Аж ач, дүү	Гэрийн үйлчилгээ	85	88	90	91	94-1	95-1
Дээд	Тусгай дунд	Бүрэн ба бүрэн бус дунд	Баяг болон боловсролгүй	Төрийн байгууллагад	Хувийн хэвцэлд	Ажил, сургуульгүй	Тэтгэвэр, группд	Сургууль, нэгжээрлэгт	Төрсөн							Далаар хүүхэд	Үрчлж авсан										
		2	1			1		2			1					2									2		
1	1	5	1	1		5		2	2		4	1							3						2		
			3					3								1	1										
1	2	4	4	2	1	7		1			6					2		1	2								
		3		1		1		1																			
1		4	1		1	4	1				3				2			1									
2	8	9	1	7	6	5	1	1		18									2		1						
	3	5	3	1	5	1	2		2		5	1	1		1				4								
1	1	9	4		6	3	2	3	1		7					2	1	1	4		3						
1	4	13	17	2	3	19	2	9			4	4	5		5	3	2	1	1	10		2		1			
	2	3	1	1		3		1			3				8		1	2		1				1			
		2	1	1		1		1			2						1										
		9	8		1	8		8		2	2					8		5		2							
		5	6		1	7		2	1		7				1	3							1		1		
1	1	4		2		3		1			4																
1	3	60	4	3	40	20		5		43	3	5			3	2		2	10								
	2	7	3		5	3	1	1	2		7	1			2	1			3								
		1				1						1												2			
1		16	4	1	5	12	1	2			11	3			1	1	1	1	3				1	1			
13	10	72	10	8	21	53	6	11	6	8	55	6	5		9	4	3	3	12		9		14	12			
23	37	233	72	30	95	157	16	51	17	71	124	22	11	0	35	3	27	7	10	60	0	18	0	19	0	19	0
	1	3	1			4		1			2				1				2		2			2	1		
1	1	4	3			7	1	1	1		7				1									1	2		
			5					5																			
1		6	3	2	1	6		1			2		1		1	2		2	2					1			
		2	4			4	1	1																			
		1	2		2	1		2			3					2											
2	4	4	1	3	4	4				9					2												
	2	2	1	2	2	1					3					2									1		
2	3	8	3	2	2	2	4	3	3	1	5	1	3	1		4			1		1		1				
	1	20	7		3	17	1	7			5	3	4		3	1	3	1	1	7		1		2			
	1	4	2		2	4		1			4		1						1								
		1	2		1	2					2								1								
		5	12			6		11		1	4	1				11					1						
	2	1	6	1		8					6				1									1	1		
		4		1	1	2					4																
2	5	20	5	1	10	20		1		5	20				1				11								
		4	3	1	1	6																		1			
1		3	2		2	4				4		1			1									2			
1	2	18	3	1	2	20		1			15	4	1			2		1	1					1			
8	6	70	12	5	20	50	6	15		7	36	7	7		4	10	3	5	17		13		10	11			
18	28	180	77	19	53	168	13	49	5	27	118	17	17	1	17	1	38	4	9	42	0	18	1	19	2	14	1

МОНГОЛ УЛСЫН ШҮҮХИЙН ХЭМЖЭЭНД

Он	Узүүлэлт	Захиргааны шийтгэвэр бүгд	Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой зөрчлөөр захиргааны хариуцлага хүлээлгэсэн хэд	Шийтгэл			Хүчирхийлэл үйлдэчийн гухай товч мэдэс									
				Торгох	Баривчлах	Дэглэн зөрчмөхд	Нас			Хүйс		Боловсрол			Төрийн байгууллагад	
							18 нас хүртэлх	18-35	35-аас дээш	Эм	Эр	Дээд	Тусгай дунд	Бүрэн дунд, бүрэн бус дунд		Бага болон боловсролгүй
2001	Архангай		7		7			3	4		7			7		
	Баян-Өлгий	63	30	4	26	1		23	7		30	6	2	18	4	2
	Баянхонгор		19	1	18	2		10	9		19		3	12	4	2
	Булган	119	16	2	14			9	7		16		1	14	1	
	Говь-сүмбэр	30	10	3	7	3		8	2		10			6	4	
	Говь-Алтай	29	4	1	3	2		1	3		4		1	3		
	Дорноговь	118	12	5	7			4	8		12		1	11		3
	Дундговь	31	5		5			3	2		5			3	1	
	Дархан-Уул	236	93	2	91			58	35	1	92		5	64	24	
	Дорнод		94	21	73	10		59	35		94		16	44	34	
	Завхан															
	Төв															
	Увс	10	10	1	9	3		5	5		10		1	9		
	Сүхбаатар	64	4		4						4			3	1	
	Сэлэнгэ	432	29	8	21			13	16		29	2	5	20	2	
	Өвөрхангай	72	8		8			5	3		8		3	3	2	
	Өмнөговь	123	33		33			16	17		33		3	20	10	1
	Ховд	88	19	10	9			12	7		19		3	12	4	2
	Хэнтий		9	1	8			4	5		9			6	3	1
	Хөвсгөл	103	19	2	17			7	12	1	18		3	13	3	
Орхон	702	261	76	185	29	2	157	102	2	259	9	13	190	49	2	
Нийслэл	5628	1005	107	898	16	2	498	505	12	993	132	75	768	30	49	
2001 ОНЫ ДҮН		7848	1687	244	1443	66	4	895	784	16	1671	149	135	1226	176	62
2002	Архангай		5		5			3	2		5			5		
	Баян-Өлгий	60	24	2	22			14	10		24	2	8	11	3	
	Баянхонгор	63	22		22	3		8	14		22		1	19	2	
	Булган	61	12	1	11			7	5		12	1	2	7	2	2
	Говь-сүмбэр	26	9		9	3		6	3		9	1	2	6	3	
	Говь-Алтай	6	3	1	2			1	2		3			1	2	
	Дорноговь	178	17	4	13			4	13	1	16		2	13	2	5
	Дундговь	29	4	1	3	2		3	1		4			2	2	
	Дархан-Уул	165	84	4	80			51	33	2	82		2	61	21	
	Дорнод		89	18	71	8		26	61		89	2	9	34	44	
	Завхан															
	Төв															
	Увс	6	6		6			2	4		6			6		
	Сүхбаатар	64	6	2	4			4	2		6			6		
	Сэлэнгэ	284	32	5	27			11	21		32			29	3	
	Өвөрхангай	55	10	1	9			7	3		10	2	1	6	1	1
	Өмнөговь	94	24		24			15	9	1	23	3	1	17	3	
	Ховд	74	15	9	6			10	5		15		2	10	3	
	Хэнтий		11	3	8	3		5	6	1	10	1		8	2	1
	Хөвсгөл	94	13	1	12			4	9		13		2	3	8	
Орхон	891	302	51	251		3	158	144	3	299	11	17	217	57	6	
Нийслэл	8940	1681	74	1607	14	10	816	856	16	1665	172	95	1357	57	84	
2002 ОНЫ ДҮН		11090	2369	177	2192	33	13	1157	1202	24	2345	195	144	1818	215	99

Жич: Завхан, Төв аймгийн хэмжээнд гэр бүл дэх хүчирхийллийн талаархи тоон мэдээлэл, захиргааны зөрчил шүүхүүдэд байхгүй болно

ГЭР БҮЛ ДЭХ ХҮЧИРХИЙЛЭЛТЭЙ ХОЛБООТОЙ ГАРСАН ЗАХИРГААНЫ ЗӨРЧЛИЙН ТАЛААРХИ

Үргэлжлэл 1

эзэл				Хожирогчийн тухай мэдээлэл											
Ажил				Нас				Хүйс		Боловсрол					
Хувийн хэвшилд	Эрхэлсэн ажил, сругуульгүй	Тэтгэвэр, группод	Бусад	0-18	18-35	35-55	55-аас дээш	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Дээд	Тусгай дунд	Бүрэн ба бүрэн бус дунд	Бага болон боловсролгүй	Төрийн байгууллагад	Хувийн хэвшилд
	7				4	3		1	6		1	6			
3	24	1			19	8	3	3	27	2	7	19	2	2	4
1	16				14	4	1	1	18		1	10	8	2	4
2	14			1	6	8	1	4	12	2	1	13		2	4
	10				10				10		1	4	5	1	
	4				2	2			4		2	2			
	9				10	2			12		6	5	1	4	3
1	4				3	2			4		1	2	1		
31	62			2	57	31	3	1	92		8	70	15	3	51
14	48	3	29	4	49	41			94	2	5	67	20	1	28
	10				7	3			10	1	1	8		3	
					2	1	1	1	3			4			1
5	22		2	2	10	17			29	1	5	21	2		10
3	3	1	1			5	3		8		2	5	1		2
11	20		1	7	14	12	7	10	30	4	7	19	10	8	7
2	15				12	7			19		2	12	5	2	7
	6	2			5	2	2	3	6			7	2	1	3
5	14				7	12			19	3	2	10	4	3	7
34	218	7		22	160	147	29	115	243	16	19	266	57	2	144
136	777	14	29	26	429	452	173	174	906	216	145	661	58	167	231
248	1283	28	62	64	820	759	223	313	1552	247	216	1211	191	201	506
	5				4	1			5			5			
	24				14	7	3	2	22	1	7	13	3	1	
2	20			2	17	5	1	4	22		1	17	8		8
1	9			1	7	3	1	1	11	1	1	9	1	1	1
	9				7	2	1		9		2	3	4	1	
1	1		1	1	1	2			4			3	1		
3	9				12	5			17		5	9	3	6	5
	4				3	1			4			3	1		1
45	39			4	42	33	5	2	82		6	66	12	1	42
20	50		19	2	57	30			89	3	4	68	14	2	24
1	5				2	4			6			4	2		2
1	5				3	2	1				1	5			1
2	29		1	2	21	9		1	31			28	4		12
2	6		1			4	6	1	9	2		7	1	2	1
6	18			5	12	9	7	7	26	3	7	16	7	3	6
4	11				10	5			15		3	9	3		6
	10				4	5	2	1	10		1	6	4		3
3	10				4	9			13	1		7	5	1	3
59	219	18		31	181	194	41	149	298	22	19	331	75	6	179
227	1289	52	29	59	782	713	199	239	1514	297	160	1161	135	213	395
377	1772	70	51	107	1183	1043	267	407	2187	330	217	1770	283	237	689

ТООН МЭДЭЭЛЛИЙН СУДАЛГАА № 2

Үргэлжлэл 2

Эрэхлсэн ажил				Хохирогч, хүчирхийлэл үйлдэгчтэй ямар холбоотой болох											Үйлдсэн хэргийн зүйлчлэл /хуулийн зүйл, заалт/			
Ажил, сургуульгүй	Тэтгээр, группт	Сургууль, цэцээрлэгт	Бусад	Нөхөр	Эхнэр	Хамтран амьдралч	Салсан эхнэр	Салсан нөхөр	Хүүхэд			Эцэг	Эх	Ах, эгч, дүү	Гарын үйлчлэлч	ЗХТХ-ийн 21-р зүйл	ЗХТХ-ийн 22-р зүйл	ЗХТХ-ийн 30-2-р зүйл
									Төрсөн	Үрчилж авсан	Дэглээр хүүхэд							
7					4				1					2		6		
18	2	3	1		25						3	1	1			16	14	
12	3				16	3												
9		1			9				1		1		5			16	2	
9					10											9	1	
4					4											4		
5				12												12		
4					3	1										5		
34	3	2		1	84	1	2			2	1	2				93		
65					56		5	4				10	19			94		
7					10											10		
2	1				3						1					4		
5		2	12		20			2		2	3	2				29		
5	1				7							1				6	2	
10	8	7			13	1		6		2	4	3	3			10	23	
10					19													
3	1	1			4	1	2				1	1				6	3	
9		5		12					1	1	1	1	3			19		
156	34	22			169	26	37	40			18	27	41			131	130	
471	161	40	10	1	584	25	23	42		15	82	112	196			1000	3	2
845	214	83	23	26	1040	58	69	0	97	0	20	114	161	272	0	1470	178	2
5					5											5		
19	3	1			21						2	1				17	7	
14	2				21	4												
9	1				11						1					12		
6	1		1		8							1				6	2	
2			2		2				1			1				3		
4	2			16					1							17		
3					4											4		
34	3	4			69		3	1		3	2	3	3			84		
63					56	8		2					23			89		
4					6											6		
5					5							1				6		
17	1	2			26			2			1		3			32		
3	2		2		8						1	1				9	1	
12	7	5		1	10	2		3		2	3	4	8			16	7	1
9					15													
5	3			1	4	1		1	1		1	4	1			7	4	
9		5		10				2			1					10	2	1
184	51	27			224	18	44	59		4	16	32	50			152	150	
741	258	113	33	2	965	22	29	64		6	115	171	379			1678	3	
1148	334	157	38	30	1460	55	76	3	134	0	15	143	219	467	0	2153	176	2

МОНГОЛ УЛСЫН ХЭМЖЭЭНД ЦАГДААГИЙН ХЭЛТЭС, ПРОКУРОРТ ГЭР БҮЛИЙН ХУЧИРХИЙЛЛИЙН ТАЛААР ИРСЭН ГОМДОЛ, МЭДЭЭЛЛИЙГ ШИЙДВЭРЛЭСЭН БАЙДАЛ №3

Он	Үзүүлэлт	Гэмт хэргийн талаар ирсэн өргөдөл, гомдол, мэдээллийн тоо	Үүнээс			Эрүүгийн хэрэг үүсгэхээс татгалзсан материалаас гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой өргөдөл, гомдол, мэдээлэл хэд байсан	Эрүүгийн хэрэг үүсгэсэн хэргээс		Хэрэгсэхгүй болгосон хэргээс гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой хэд
			Эрүүгийн хэрэг үүсгэхээс татгалзсан	Эрүүгийн хэрэг үүсгэсэн хэд	Захиргааны арга хэмжээ авагдсан хэд		Хэрэгсэхгүй болгосон хэд	Шүүхэд шилжүүлсэн хэд	
2001	Архангай								
	Баян-Өлгий	1090	379	468	217	123	61	185	8
	Баянхонгор	173	37	130	3	5		3	
	Булган								
	Говь-сүмбэр	124	43	2	79		2		2
	Говь-Алтай	431	49	73	309	1	30	43	5
	Дорноговь	7	5	2	5	5		2	2
	Дундговь	1005	101	217	656	37		1	
	Дархан-Уул								
	Дорнод	1020	226	58	736	1020	26	32	26
	Завхан	897	273	250	374	90			61
	Төв								
	Увс	1117	138	270	695	6	4	285	4
	Сүхбаатар	4	1	2	1		1	1	4
	Сэлэнгэ								
	Өвөрхангай	13	1	12		1	1	11	1
	Өмнөговь	15	6	8	1	6	2	6	1
	Ховд	19	5	2	12	5	1	1	1
	Хэнтий	150	40	35	75	40	18	17	18
	Хөвсгөл	874	549	325		17	100	48	8
Орхон	1100	411	490	199	66				
Нийслэл	17963	9329	7938	10052	482	1380	2765	108	
2001 ОНЫ ДҮН	26002	11593	10282	13414	1904	1626	3400	249	
2002	Архангай								
	Баян-Өлгий	1161	402	420	308	160	47	157	6
	Баянхонгор	353	101	161	5	7	32	34	1
	Булган								
	Говь-сүмбэр	159	32	2	125		1	1	1
	Говь-Алтай	406	45	67	286	1	26	39	3
	Дорноговь	11	6	5	6	6	2	3	2
	Дундговь	871	175	234	433	56	1	2	
	Дархан-Уул								
	Дорнод	877	169	37	671	877	11	26	11
	Завхан	916	260	241	327	110			53
	Төв								
	Увс	789	167	307	302	8	1	266	1
	Сүхбаатар	3		3			1	2	3
	Сэлэнгэ								
	Өвөрхангай	17	3	14		3	6	8	6
	Өмнөговь	17	13	4		13		4	
	Ховд	17	2	2	13	2			2
	Хэнтий	95	30	25	40	30	13	12	16
	Хөвсгөл	842	416	436		25	180	48	7
Орхон	1200	350	484	366	64				
Нийслэл	20879	10080	8337	10148	563	4042	2334	111	
2002 ОНЫ ДҮН	28613	12251	10779	13030	1925	4365	2936	223	

Жич: Архангай, Булган, Дархан-Уул, Төв, Сэлэнгэ аймгийн тосон үзүүлэлтгүй болно.

МОНГОЛ УЛСЫН ХЭМЖЭЭНД ГЭР БҮЛ ДЭХ ХҮЧИРХИЙЛЭЛТЭЙ ХОЛБООТОЙ ИРГЭНИЙ ХЭРГИЙН ТАЛААРХИ ТООН МЭДЭЭЛЛИЙН СУДАЛГАА №4

Он	Үзүүлэлт	Шийдвэрлэсэн иргэний хэрэг бүгд	Гэрлэлт цуцалсан хэргийн тоо	Үүнээс гэр бүл дахь хүчирхийллийн улмаас гэрлэлт цуцалсан хэд	Үүнээс				ИХШХШТХуулийн 129-р зүйлийн 1.3 дахь заалтыг хэрэглэсэн	Эцэг, ах байх эрхийг хассан, эрхийн чадамжийг хязгаарласан хэд
					Тэтгэлэг гаргуулсан хэд	Түүнд хамрах хүүхэд хэд	Тэтгэлэг гаргуулаагүй хэд	Түүнд хамрах хүүхэд хэд		
2001	Архангай	468	23	23	21	22	1			
	Баян-Өлгий	1030	26	21	15	29	6	11		
	Баянхонгор	17	17	12	17	16				
	Булган	518	17	16	15	23	1	2		
	Говь-сүмбэр	248	7	7	7	6			3	
	Говь-Алтай	301	14	12	12	22				
	Дорноговь	385	26	25	19	38	7	11		
	Дундговь	455	25	9	5	12	4	9		
	Дархан-Уул	1068	90	79	57	78	22	31		
	Дорнод	57	42	42	116	116				
	Завхан	528	13	9	13	23	5	6	6	
	Төв	441	51	8	5	9	3	6		
	Увс	626	21	14	19	35	2	2		
	Сүхбаатар	293	14	7	4	11	3	3		
	Сэлэнгэ	372	108	49	45	111				1
	Өвөрхангай	1173	32	32	28	71	4	8		
	Өмнөговь	54	30	14	39	59	15	25		
	Ховд	470	30	20	30	58			5	
	Хэнтий	958	26	4	19	25	7	10		
	Хөвсгөл	1873	119	95	80	90	15	20		1
Орхон	1078	82	26	45	74	37	52			
Нийслэл	7935	814	361	270	379	154	224			
2001 ОНЫ ДҮН	20348	1627	885	881	1307	286	420	14	2	
2002	Архангай	386	35	35	34	37	1			
	Баян-Өлгий	958	37	26	19	38	6	15		
	Баянхонгор	25	25	15	25	25				
	Булган	473	24	22	20	31	2	2	1	
	Говь-сүмбэр	319			6	5	2	4	1	
	Говь-Алтай	397	8	4	6	8	2	3		
	Дорноговь	368	51	51	29	69	20	34		
	Дундговь	525	14	6	10	20	4	9		
	Дархан-Уул	879	66	64	47	73	17	22		
	Дорнод	13	9	9	18	18				
	Завхан	940	6	5	4	4			4	
	Төв	199	54	5	3	3	2	4		
	Увс	421	13	9	11	14	5	7		
	Сүхбаатар	460	11	7	3	5	4	10		
	Сэлэнгэ	410	76	30	40	128				1
	Өвөрхангай	881	16	16	15	22	1	2		
	Өмнөговь	68	41	18	55	95	13	23		
	Ховд	529	32	22	32	40			3	
	Хэнтий	978	25	9	22	33	13	30	1	
	Хөвсгөл	1529	145	122	104	119	18	26		
Орхон	1014	81	24	68	99	23	33			
Нийслэл	8275	849	454	290	378	190	221			
2002 ОНЫ ДҮН	20047	1618	953	851	1264	323	445	9	2	

УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН СУДАЛГААНЫ ТӨВ

СУДЛААЧ

Х.БАТБААТАР